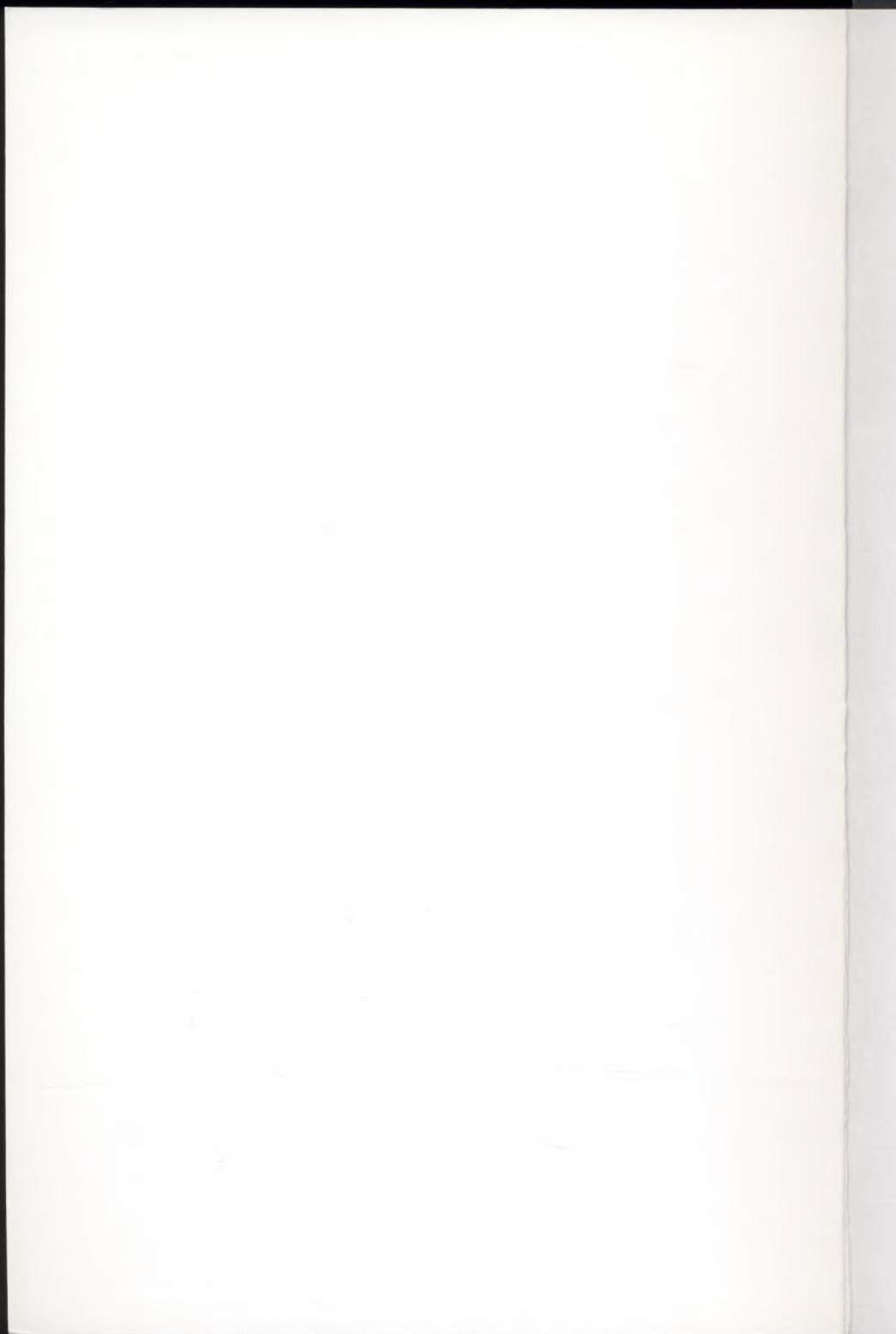

MB
280.422

Konczek József

A CSALÁNOS

(Novellák)

Konczek József

A CSALÁNOS

Konczek József

A CSALÁNOS

(Novellák)

Napkút Kiadó
Budapest, 2019

MB 280.622

2020

© Konczek József, 2019

© Napkút Kiadó, 2019

A réti jóság

Nem tudom, ti hogy vagytok vele, de én látom, ha megjelenik valakinek a szemében a jóság.

Ott szokott megjelenni.

Igyekszem is, hogy legyen. Mert jó nézni.

Deám azt nem lehet csak úgy, olcsón.

Mondhatsz például olyasmit, eleve tudod, tetszeni fog.

És akkor van a jóság. Könnyű ezt elérni, ha olyant mondasz, amit már más is, mert ebben ráismernek, és jó. Szóval a jó, az valami ismert, ismerős lenne? Vannak ilyen mondók, azt meghallgatjuk, és ott lesz a szemünkben az unalmas jóság.

Mert nem tudta előcsalogatni a játékkal. Az kell hogy legyen, az a kis izgalom, várakozás...

Most aztán türelmesnek jó lenni. Mint amikor nagy lapuleveleket hajtasz szét a réten, az erdő alatt, és ott vannak az ibolyák. Ott kéklenek. Jó ám a kék. Az ég is, mit mondjak.

És van ott sok pipacs is, meg futórózsa. Az is. És az a fehér tölcsérvirágocska. Az fölkülzik a vadcsalánra, és onnan fentről nézeget a kis tányérkájával. Deám nem szabad hozzáérni, mert lehet, hogy megijed. És akkor nem lesz a jószág.

A pipacsok meg olyan könnyedén dobják le a szirmukat, hát!

Dehát ők a pipacsok.

Ezért mondom, a réten óvatosan kell járni, mert a két nyárfa közt kihúzott zsinórra teregeti az a lány a ruhákat.

A szégyenlősök

Ez meg akkoriban volt, amikor a szépeknek szégyellniök kellett magukat.

Nem hoztak erről rendeletet, á, dehogy. Csupán valahogyan, valamiképpen, valamiféleképpen ez úgy lett, hogy szégyellniük kellett magukat.

Hát, mit tehettek a szegény szépek, hát, hát szégyenlették, hogy ők szépek.

Az nem jött szokásba, hogy ne öltözhettek volna szépen, hogy nem viselhettek volna szép frizurát, vagy nem beszélhettek volna, ugye, kecsesen, finoman egymás közt, meg bárkivel, aki szóba állt velük. De, de...

Mivel látták, hogy ők szépek, hát maguktól is rájöttek. Rájöttek erre.

Igaz, volt egy-két olyan is köztük, aki megmondta a többi szintén szépnek, hogy ő bizony szép, meg ti is. Kellene csinálni egy nagy felvonulást, és nyíltan hirdetni. De azok a többiek csak elmosolyogták rajta magukat, hogy ejnye-ejnye, te, nem kell azt,

nincsen arra szükség. Hisz mi tudjuk, meg mások is, meg mindenki tudja, hát mit kell ezt még külön hangsúlyozni is? Ugyan minek? Akkor már nem szégyellhetnénk magunkat ilyen békésen, csendesen, egymásra titokban nézegetve, hiszen amúgy már messziről felismerjük mi egymást. Hát jó, maradt minden a régiben.

A szépek szépek voltak, átlépték az utcán a nejlonzacskót, meg mást, ami nem volt szép. Ez főleg a szép bokájú szép nőknek mutatott igazán szépen. A fiúk közt is voltak szépek, ezek lehajoltak a nejlonzacskókhoz, és kis rajzszögekkel feltűzték a falakba, hogy „te szemét!”

A konkrétum

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

1780

Még általánosiskolás voltam, amikor Perjési tanítóbácsi így magyarázott:

– Gyerekek, ott a tábla fölött van egy vonal, ahol a két fal összeér. Nomost itt lenn a lábatoknál, a kályha mellett is van egy vonal, ott, ahol összeér a két fal. Gyerekek, ez a két egyenes soha sehol nem találkozhat. Vannak aztán a párhuzamosok, azok se. Legfeljebb a végtelenben. De a végtelen az úgy van, hogy a végtelenhez még mindig tehetünk újabb végtelent, tehát...???

És nézett ránk mosolyogva.

Én... azt szerettem, ahogyan a párhuzamosok találkoznak a végtelenben egy kis házikóban, levetik a kiskabátjukat, és leülnek, mint mi az iskolában, és elbeszélgetnek egymással. De ezt még nem tudtam, csak később olvastam.

De sokszor voltam ám én szomorú. Hogy miért nem úgy van, ahogyan jobb lenne? Mert vannak, ugye azok a... azok a... konkrétumok. Elkezdtem játszani.

Egyszer meg láttam egy szovjet kisfilmet. Bejön két bohóc, és mindenféle mulatságosokat mondanak. De jön egy kopasz ember, és rájuk kiabál: „Maguk meg mit hülyéskednek itt? A dolgozókkal komolyan kell beszélni. Azért vagyok rendező, hogy az ilyesmit, amit csinálnak, megtiltsam...”

No, akkor kis idő után előjött a függöny mögül a két ember. Vasalt nadrág, zakó, komoly arc. És azt mondja az egyik:

– Dóbrűj gyeny, továris... Kak szibjá csúsztvuje-tye?...

A csalános

Annyi minden történt Kurdiccsal. Például. Kur-
dics nézte a lányt. Megkérdezte a nevét.

– Az óvodában a kicsik Juli néninek hívnak.
Zsuzsi vagyok.

– Hány éves vagy?

A lány kiegyenesedett. Orrcimpái kitágultak,
hirtelen vette a levegőt. Melle megemelkedett.

Nem szólt semmit.

– ... igazad is van – motyogta Kurdics csak ma-
gának.

– Nem az érdekel engem, hány éves vagy. Nem az.

A lány a csillagokat nézte. Csendesen mondta:

– Így fogjátok végezni mindnyájan.

– Mind? Kik? – emelte föl a fejét Kurdics.

– ...mert rosszul csináljátok. Visszamégy, ugye?

Most ő hallgatott.

– Hát persze hogy visszamégy. Te majd ott halsz
bele.

– Kik azok a mind?

– Ott jöttünk el mellettük. A sírhantok mellett. Itt minden évben meghal valaki közületek.

– Butaságokat beszélsz. Miért halnék meg én?

– Négy éve a városi gimnázium igazgatója. Saját kocsiján jött. Utána még ott verte a gépkocsit két hétig az eső a kukoricagóré mellett, míg érte nem jött a felesége. A temetésén nem volt senki. Csak az itteniek. Eleinte panaszkodni járt ide. Vese. Nem akart az már semmit a végén, csak azt, hogy aludhasson a mamánál a tisztaszobában. Azt mondta, attól megáll a vesekőképződése. Végül a rák vitte el. Utána jött az asztmás festő. Tavasztól őszig festegetett a határban. Októberben egyik éjjel belefulladt egy rohamába. Kadacsi doktor későn érkezett. A gégemetszés sem segített rajta. Szerintem meg is akart halni. Azért jött ide. Aztán a szociológus. Itta a tejet és jegyzetelt. Az erdőn akadtak rá, felakasztotta magát. Idén még nem volt halottunk közületek. Nem te leszel az. Neked van még néhány éved.

Megborzongott. Hajnalodott már. Amint felszakadt a sötétség, átlátott a régi malomhoz, és még távolabb, a csalánoshoz, ahol az este együtt jöttek el, de a temetőt nem tudta innen felfedezni. Nyilván takarja a domb.

Vagy a fűzfák a pataknál?

– Te mi vagy?

– Én tanár.

– Milyen?

– Történelem, levéltár, könyvtár.

– Az jó. És a telket megveszed?

Most mit mondjon? Hogy a takarékbetétkönyv
az asszonynál van?

– Tetszik nekem. A telek.

– És a ház?

– Az is.

– És te? Őt már nem szereted?

– Már nem.

– Hány éve.

– Ez a tizenkilencedik.

– Értem.

– És te?

– Én nem tanultam... volt egy kisfiam...

Leszakított egy margarétát, a szirmait kezdte tép-
kedni, aztán elejtette a fűbe.

– Telehold van – mondta a lány.

– Nemsokára halványulni kezd.

– Tudod, mi van akkor, amikor telehold van? –
mosolygott.

Nem tudta. Hallgattak.

Később a lány megmutatta neki az utat, amelyiken kijut a betonra. Ott jön majd negyed ötkor a bányászbusz, azzal bejut a városi állomásig, aztán jegyet vesz, és kilencre a gyorsal haza is ér.

Még egyszer megölelte.

– Vissza fogsz jönni – mondta a lány –, nem tehetsz mást – tette még hozzá.

– Egy kicsit elkísérlek – fogta meg a lány könyökét.

– Akkor lekésed a buszt. Majd egyedül megyek.

– Melyik házban laksz? Ott, a csalánoson túl?

– Ha jössz, megtalálász. Én akkor is hamar megtudom, ha nem kocsival jössz. Ne írj. Ne hívj föl az óvodában. Nem kell. Majd úgyis visszajössz.

– Mert nem tehetek mást?

– Úgy van.

Átvágott a tarlón, a kilométerkőnél megfordult, de nem integetett.

A lány még ott állt.

Pedig nem is így történt.

Amint újraálmodta az egészet, s most, ébredés után a képek még itt mozogtak benne, eltűnődött, hogy álma valahogyan racionalizálta az egész tör-

ténetet. Hiszen mi történt? A feleségével leutaztak gépkocsin, hogy megnézzenek egy telket. Összevesztek, mert... mert összevesztek. Hiszen ezt csinálják majdnem két évtizede már.

Akkor segített az öregasszony, majd később megmutatta neki az utat az óvónő. A bányászjárattal be tudott jönni időre, betelefonált, nagyon fáj a feje, most pedig délután két óra van, és a feje most is fáj.

Töltött egy pohár konyakot és üldögélt az ágy szélén.

– ...Ki vagy te?

– ...

– No, feleljél hát! Vagy nem?

– Ki lennék? Egy tanár a városból. – Bizonytalanul intett fejével a távolba.

– Semmi más?

Nem értette.

A lány hirtelenül csókolta meg.

– Nono... – ujját felemelve ment a diófához. Elnézett, föl, az égbe, aztán tekintete visszaszállt a malom felé.

Ő pedig ott állt, s nem értette, hogy a csók után miért lépett el tőle a lány. Hiszen visszacsókolta azonnal.

A lány ott állt a diófánál.

Ő is az ég felé nézett. Ekkor a diófáról madár rebbent föl, vagy valami kis állat ugrott át a malom tetejére. Mire észrevette, már nem látott semmit.

– Mókus?

Tiszta volt az ég. Hajnalodott.

A lány keze hűvös volt, s amikor kigombolta a férfi ingét, odahajtotta mellére a fejét is.

– Jó férfiszagod van – mondta.

Nagyot sóhajtott, és a férfi hóna alatt felnyúlva ölelte át, kezét a tarkóján tartotta. A tanár erős, lágy pattanást érzett a tarkóján, majd feljebb, az agyában is, és orrába, mellébe tolult az utat szegélyező vadbürok erős, fűszeres illata. Szandálos lábfejevel érezte, hogy nem szállt még le a harmat, de az az elhagyott malomudvar mégis zavarba hozta.

Forró és nagy melle volt a lánynak, amint a diófánál állt. Beleremegtek az inai, amikor belé hatolt, és vacogás uralta el az egész testét. Az arc nagyon közel volt hozzá, megnőtt, a szem ismerősebb volt, és vele megfordult a táj, a hajnal.

Még magasan állt a hold. Jókedve lett. Mosolygott. A lány arca most nyíltabb volt, valahogyan kigömbölyödött, és piros lett, bársonyos piros.

Keze még a derekán volt, a felhúzott szoknya alatt kilátszott a combja, és megint hevesen megkívánta. A lány kisiklott öleléséből.

– Gyere velem – nyújtotta a férfinak a kezét.

Odavezette a malomudvar falához. Leültek.

– Meg akarlak nézni – mondta.

– Megnézni?

– Psszt!

Ültek.

A lány nyugodtan nézte. Végignézte az arcát, s ebben az volt az érdekes, hogy ő minden szikra arcfelületével érezte, mikor, hol nézi a tekintete. A lány szeme növekedett, majd összehúzódott, s megint nőtt. „Jóllakik a szeme az arcommal.”

Kezét a lány vállára tette, és beletemette arcát a nyakába. Érezte, hogyan mozdulnak a vállizmai, homloka a lány homlokához ért, ujjával kitapintotta lüktető ütőerét is.

Megleپődvé vette észre, hogy közben a lány egy margarétával játszik. Kiejtette a kezéből.

– Köszönöm – mondta a lány.

– Mit? Mit köszönsz?

A lány komolyan a szemébe nézett:

– Azt köszönöm, hogy megöleltél.

Szoknyája alá nyúlt ismét.

– Ne! Ne!

Elszégyellte magát. Milyen furcsa.

A lány a karjára tette a kezét:

– Majd, ha én hívlak, nem lesz ruha rajtam. De ez itt örültség!

– Hm.

...A tanácstítkár? Vagy a földrajztanár? Igen, a gimnázium igazgatója is? És a festő?

Lassan eltűnt a diófa árnyéka, s beköszöntött az a hangulat, ami örökké a hajótöröttek szomorúságára emlékeztette. De a vadmurok illata megbízhatóan vette körül.

– Hát mit akarsz?

Most a lány keményebben nézett:

– Férfit.

Fáradtnak érezte magát. Bonyolult ez.

Tömött szirmú kék virágot látott meg a falból kihullott finom por kupaca mellett. Darazsak, fali

darazsak. Lehajolt a virágért, letépte, és az arcához emelte. Mi lehet a neve? Szirmai közt harmatcseppek szunnyadtak. Megint arcához emelte, jólesett a hűvössége. A lányra nézett. Milyen szép, szomjas szeme van. Szomjas szemű.

A tanácstitkár? Az most nősült, itteni lányt vett el, aki eddig naponta járt be a székhelyre autóbusszon, nem költözött kollégiumba. Hogy elvégezte a szakközépiskolát, visszajött a gazdaság laboratóriumába dolgozni, fehér kötény, arany karkötő, egy-két év, és ő lesz a vezető. Benéztek a titkárhoz. Körtepálinkát adott, jókedvű volt. A friss feleség közékük ült, nem a konyhába bújt. Az asztalon szendvics. A körtepálinka jó volt. Nem is fájt tőle a gyomra. Aztán a tanár felesége elkezdett idegeskedni, hogy este otthon kell lenniük. Az anyja. Még ha gyerek volna, akiért óvodába megy az ember. Menj!

Az elnök a presszóba jár, le a dombon túl, a főútvonalhoz, ahol a hurkasütő van. Kevés az ideje. De nem lehet tudni. Egy ideig az óvodában ebédel. Igaz, a presszóban az a nő még most is igényt tart a környék szépe címre, megtalálná a módját, hogy ezt a lányt a falu nyelvére adja. Ki tudhatja? A földrajztanár, aki a testnevelési órákat is vezeti? Bejár a székhelyre minden szerdán és pénteken,

hétvégére begubózik, ajtót nem nyit, de ha bemegy a városba, vermutot iszik, ott marad a zenére is. Később mindig eltűnik, úgy este kilencig, tízig, de hétfőn reggelre az autó mindig lemosva áll az udvaron, amikor tanítani indul.

Az állatorvos most várja, hogy befejezzék a házat. Addig albérletben lakik, fizeti a falu. Vele van a felesége is. Városi lány lehet, mert amikor a kerítésen át megszólította, ugyanúgy távolságtartó szóval válaszolt, mint ahogyan a falusiakkal beszélhet.

Akkor hát ki? Ki a lány szeretője?

Odébb ment, az udvarszerű térség szélére, ahol a malom vízgyűjtőjének betonfala emelkedett.

A békalencsével és hínárral átszőtt vízen villogó hátú békák ültek, sütkéreztek a holdfényben.

Nézte.

Arca bal felével érezte meg, hogy közelebb jött a lány.

A hínárszőnyeg teljes szélességében megmozdult, ahogyan egy nagy testű varangyos odébb mászott. Jól látszott a holdfényben, amint tokája bőrredője megrebben. Mintha ásítana. Aztán ez rákezdett a kuruttyolásra. A békák nagyon ügyes fejest ugranak a vízbe, a két kis láb a combok rángatózó mozgásával gyorsan löki előre a kis testet. Jólesett hallgatni a hangjukat.

...Akkor a lány odament a diófához. Két tenyerét összetette a fara mögött, ahhoz támaszkodott, és nézte az ő tarkóját.

Érezte, hogyan önti el egész testét az öröm. Amint feléje fordult, nagyot ugrott a szíve, de a megnőtt két szem nem feledtette, hogy a lány szájsarkán ott ül egy gúnyos vonás. Talán csak zavarában, gondolta, de nem tudott azonnal közelebb lépni hozzá. A lány merészen nézett.

Ez a tekintet állította meg. Láta, hogyan húzódik össze a két lüktető szem.

– És a feleséged?

Leült. Cigarettát vett elő. Lassan rágyújtott, leszívta.

Újra fájni kezdett a gyomra.

– Menjél el. Köszönöm, hogy elkísértél.

A lány nem mozdult.

– Jaj, te... – mondta később a tanárnak, és megint mellé ült.

– Ne haragudj rám – dünnyögte.

– Azt szeretném, ha itt lennél.

– Huszonhárom éves vagyok – kezdte mesélni a lány –, itt, az óvodában négy éve dolgozom. Volt egy kisfiam. Férjem nem volt.

A mérnök felemelte a fejét.

- Milyen volt a fiad? Hogy hívtad?
- Meghalt, mielőtt megszülettem volna.
- A gyomra egyre jobban fájt.
- Megveszed a telket? A házat.
- Beteg vagyok. Gyomorfekélyem van.
- A lány átölelte.

Amikor átment a tarlón, látta, hogy a földes úton kipergett a mag a zsákból. Néhol annyira, hogy marékkal lehetett volna összesöpörni. Visszanézett, de a lány már nem állt ott.

...Szombaton négykor megint a faluban volt. Amint elment a délutáni busz, megállt a kőhídnál, s most már sokkal ismerősebb volt neki a szemközti ház, ez a híd, hófehérre meszelt korlátjával, emitt a házsoron a deszkakerítés, az ajtó, a behúzott függönyös ablakok.

Álldogált. Nem fájt a gyomra. Jó lett volna, ha ugyanúgy kezdődik minden, mint egy héttel ezelőtt. Akkor, ahogyan az asszony megfordult és hazament a gépkocsival, ugyanígy álldogált itt, de akkor jobbról az udvaron libákat etetett egy öregasszony, aki aztán meg is szólította őt – még hallotta az utolsó szavakat, amiket a feleségével váltott –, s kérdezte, tetszett-e nekik a telek. Persze itt azonnal tudnak mindent. Elbeszélgettek.

Már akkor is csodálkozott rajta, hogyan lehet az udvaron olyan sűrű porcfű, hiszen baromfit tartanak, aztán kiderült, hogy a szárnyasokat hátul elzárja az öregasszony, csak néha engedi ki őket az udvar elejére, amikor kukoricát szór nekik. Ezért nem csipkedték le a füvet. Most néma volt az udvar.

Várt még egy kicsit, hátha előkerül az öregasszony, de nem nyílt ki az udvarra szolgáló ajtó. Rágújtott. A gyomra nem mozdult meg, s el is határozta, hogy ez lesz ma az utolsó.

Mennyit gondolt erre a porcfüves udvarra egész héten. Mint a kör alakú zöld csipkék, a porcfű telepei beszórták az egész udvart, szerkezetük szabályos és harmonikus rendet sugallt, egészen a szomszédos meszelt falig terjeszkedtek, s amint laposan szétterültek az udvaron, csak egy kis ösvényszerű részen látszott kopottabbnak a zöld szövevény, ahol gyakrabban jártak. Az eresz alatt világoszöld pázsitfű nőtt egy sorban, mintha csak odaültették volna. Maga sem tudta okát adni, miért él benne ilyen erősen az udvar képe. Hiszen ez az udvar éppen olyan, mint a többiek.

Csakhogy itt kezdődött a történet, gondolta most.

Amikor elmondta, hogy szeretne visszajutni a városba, az öregasszony megmutogatta, hogyan kell majd elmennie a temetőnél, aztán ha elhagyta a csalánost, a régi malom mellett jobbra kanyarodik, és elkaphatja az utolsó buszt. Amikor megköszönte neki, akkor tűnt fel a lány. Szép természetére, könnyű járására azonnal felfigyelt, s amikor az öregasszony szavára megígérte, hogy elkíséri, ő már tudta, hogy történni fog valami köztük. Hogyan lehet azt mondani, hogy kiolvasható, nem a szavakból, hanem a helyzetből: mintha rábízta volna a lányra. Az öregasszony kedvessége mintha megelőlegezte volna számukra, hogy helyesen fognak cselekedni, ha nem sietnek az elválással.

Ez csak azért lehet, mert az öregasszony tudta, mi a helyzete a lánynak. Egymásnak adta őket. Akkor a lánynál tejeskanna volt, igen, egy kék tejeskanna, azt itt hagyta, hogy majd jön érte, aztán elindultak, és sokáig csak némán ballagott a temető melletti ösvényen a lába nyomán. A lány szólalt meg először. Ő is tudott a telekvásárlási szándékáról.

Lassan elindult a hídtól a korábbi úton. Így este elég feltűnő lehet, hogy végigsétál az utcán, de nem törődött vele. A kőhíd, aztán a csalános a temetőnél, meg a malomudvar most sokkal közelebb jutott hozzá.

Akácok álltak a temető mellett, s a nedves ösvényre ágak hullottak. Beljebb az őszi csalán magasra nőtt szálai ágaskodtak, s bár csapzott levelekkel állt a növénydzsungel, a csalánosban látta a szépet. Külön-külön a levelek egymásra simultak, olyan sűrűn nőtt a növényzet, a mag majdnem kicsurrant, s a vadmurok is, amint felváltotta odébb, sötét-ravasz-vörös magjával. Tökéletes bujaság, az esős nyár tanúja. A jó szagú, friss fű kifordult az út mentén, nagy zöld pamacsai puhák és dúsak voltak. Szinte megbabonázva álldogált az akácfák alatt, úgy érezte, élete végéig néznie kell a füveket, a csalánt, a vadmurok ágait, s közben ismét megkívánta, hogy újra láthassa a porcfüves udvart is.

Hogy meglebbent a szellő, a vadmurok illata még erősebb lett. Állt és szívta magába. Ha megkérdezte volna valaki, mit csinál, mit akar itt, nem tudott volna mondani semmit. Csak jó volt. Sapkáját emelve ellépett mellette közben két-három magányos mezőről hazatérő is, de nem szóltak semmit. S ha arra gondolt is, hogy furcsa véleményük lehet, beérte azzal, hogy nem szólítják meg. Csend volt. Kicsit könnyebbé vált a légzése, és még mindig nem érezte szükségét, hogy kérdezősködjék a lány után.

Elindult a malomhoz.

Éjfélig a kőfalon üldögélt. Nem volt türelmetlen. Nézte a diófát. Ahogyan lebukott a nap, nem látott több lepkét, a vörös fényben ellibegtek a malom fala mellett a mező felé. Az árnyék lassan megnyúlt, elérte a fát, ő pedig már órák óta a lányra gondolt.

Nem volt határozott gondolat. Csak azt tudta, hogy nem szabad megkeresnie a faluban. Érdekes, az nem bántotta, hogy tudnak róla, de mégsem akart az emberek elé lépni nyíltan. Engedelmesnek érezte magát, mint gyermekkorában. Ezt érezni jó volt. Remélni, hogy a lány eljön a malomhoz. De a várakozásra is szüksége volt. Ez volt jó, felkészülni, hogy jön, illetve tudni azt, hogy ha jön, láthatja, régóta vár rá.

Egy ideig azt figyelte, hogyan öleli át az árnyék a diófa derekát. Öreg fa volt ez. Kérge repedezettsége aránytalanul nagyobb volt, mint amit eddig látott valamikor is. Belefért volna az ökle, olyan széles, hullámos árkok szabdalták lefelé a törzset. Valamikor beleszoríthattak egy nagy követ, azt körülforrta, most már csak kifaragni lehetett volna belőle. Nem adott a felkapaszkodáshoz alkalmas ágat, magasan vált ketté a törzs. Innen, az udvar felől látszott, hogy a mezőre nyíló ágakról hull majd le először a levél. Hullott dió a földön volt

pár szem. Fel is vett egyet, amelyik a lábáig gurult, de látta, hogy lyukas. A mókusok szürkületkor jelentek meg, sokáig játszottak. A diófáról ugráltak át a malom ablakába. A békák is elkezdték az esti műsort. Olyan csendben várakozott, hogy minden élő elfogadta hozzátartozónak. De megnyílt az éjszaka is. Határozottan olyan érzése támadt, hogy üldögélése első órái után egyszer csak felsóhajtott a növényzet, érezve, hogy ő nem fenyegeti nyugalma, és békésen, bátran élni kezdte az életét. Felfigyelt erre, és csendes örömmel oldódott föl a háborítatlan, szelíd estében.

Nem kellett semmit tennie, csak jelen lenni, s mégis, mintha magához fogadta volna őt az este. Szinte fokról fokra érezte, miként süllyed le benne az egész hét idegessége, s most mindentől távol került.

Az gondolta, ha eleget tűnődhet a lányról, ki fog alakulni benne, mit is kellene tenni. Nem volt logikája ennek a révedező elemzésnek, inkább mintha az érzékeit kérdezte volna meg újra: amint felidéződött a lány alakja, arca, szava, mozdulata, a nézése... mélyebben magába kellett hogy fogadja mindezt, mert még nem tud dönteni róla. Dönteni? Miről? Nem a következményekről, hanem arról, hogy milyen is a lány. Nem a gyakorlatról, hanem

arról, hogy megbecsülje, milyen értékes. Mi van az elutasítás mögött? Mennyi az őszinte, mennyi a célzatos?

Nem az a fontos, hogy milyen elképzelése van a lánynak. Hiszen azt is akarhatja, hogy ő itt maradjon, s azt is, hogy a segítségével elmehessen innen. Nem ez a fontos. Hanem az, hogy milyen a lány.

Ehhez sok csend kellett. S ez most megvolt. Arcát is ellazíthatta, szemüvege már régen a zakója felső zsebében volt, vállát leeresztette. Mintha azzal együtt tudna erőt gyűjteni, ahogyan a lányt is végiggondolja. Az jutott eszébe, hogy milyen alaposan megnézte az arcát a lány. Igen, most ő is valami ilyesmit művel, de nem az arcot nézi, hanem az egész teremtményt. Végig kell gondolnia.

Nem bírt betelni vele, hogy büntetlenül lassíthatja le gondolkodását. Munka közben gyakran úgy kell beszélni, hogy azonnal leszerelhesse a vitapartner ellenkező szavát, mielőtt az még kimondhatná. Ha nála marad a szó, ez nagy előny. Látni, amint a partner visszanyeli a szót – mert ő már kimondta, s a cáfolatát is egyúttal –, ez mindig a győzelem tudatát adta, és ezt élvezni szokta. Csak-hogy mostanában nagyon elfáradt. Ahogy vége lett a nyárnak, s újrakezdte a munkát, tudta, hogy nem pihente ki magát. Az asszony mellett nem lehetett

pihenni. Minden este szórakozóhelyre kellett menni vele, hajnalban mérni haza, szeszt fogyasztani, zajos társaságban örülni, vagy úgy tenni, mintha nagyon boldog lenne. Régóta fárasztotta a felesége. Az, hogy hazudik. Az, hogy azt hazudja, boldog.

Ő most egy boldogságos közönyt érzett. Nem kell leköröznie gondolatban senkit. S mégis joga van létezni. Ostobán hangzik, de ez az igazság. Jó volna, ha itt ülne mellette a lány, és hallgatnának együtt.

Éjfél volt az óráján, amikor felállt és a faluba indult. Amint ellépett a malom fala mellett, meghallotta a lány nevetését. Ott állt egy oszlopnál.

– Mióta vársz itt?

– Kilenc óta. Nem vettél észre. Néztelek. Néztelek, hogy milyen vagy.

A lépcsőház

40730-501.0

„Miért tűröd, hogy a feleséged belém szeretett?”
Ezt álmodtam. Álmomban kérdeztem a barátomtól.

Ugyanis a lakásukhoz vivő lépcsőházban csókolóztunk, örülten ettük egymás száját, és Mari olyan melegen ölelt, tapadt rám, mint ahogyan én őt, őrá.

Ez a lépcsőházi csókolózás valóság. Megtörtént. Igen, a lakásukhoz vezető lépcsőházban. Ő felfelé, én utána, de szemben egymással, majd ő rám is dőlt, s akkor lefelé lépegettünk. Mintha csárdást táncolnánk.

Ez jött elő álmomban. És úgy éreztem álmomban, hogy nem fájhat a barátomnak, hogy ez nem fájhat. A valóságos történetben ezzel nem törődtem.

Álmomban úgy éreztem, neki ezzel a csókolózással nem akarunk rosszat tenni. Nem teszünk neki rosszat, csak örülünk egymásnak Marival. És csak álmomban kérdezem a barátomtól, hogy „Miért tűröd, hogy a feleséged belém szeretett?”

A valóságban nem kérdeztem, nem is látta.

Csak álmomban. S a kérdezés is csak ott.

Mari tényleg belém szeretett. Nagyon. Azt nem lehetett tagadni, amikor megérkeztem hozzájuk, hogy az asszony mintha megbénult volna, áll előttem, amint beenged az előszobába a csengőszó után, és szinte remeg. Élni érdemes ilyenért. Nekem érdemes élni érte. Őérte. Hogy ő ilyen tud lenni.

Ha nem lett volna választékos modorú a náluk alkalmanként együtt levő baráti körünk, talán megkaptam volna egyik, hókiflit rágcsáló fiútól vagy lánytól, hogy: „No és mikor viszed el a nőt?” Cinkos kacintás. De ilyen soha nem hangzott el. Sem a valóságban, sem álmomban. Sőt, a valóságban úgy volt, hogy a barátok mintha tiszteletet éreznének. Megilletődött tiszteletet. Igen.

A barátom nem mutatta, hogy szenved. Csak a szemében, a mozdulataiban ott volt azért, hogy tudja. Lehet, egymás közt sem beszéltek erről, lehet, abban a hatszobás Andrássy úti lakásban.

Igyekeztem kevesebbszer elmenni a társaságba, pedig mindig jó volt. Külön pedig soha, bár fogadott ő látogatókat, elsősorban barátnőket.

A Gerbeaud-ból azért hazakísértem. Aztán a lépcsőházban. Igen. Sokszor. Lejjebb egy emelettel.

S hogy a lépcsőháziak előtt nem lepleződünk-e le, ezt ma sem tudom. De azt hiszem, hogy nem. Azóta sem élveztem úgy a bűnt, mint akkor. Azt hiszem, hogy ő is.

Álmomban a férje lát minket. És nem szól. De én tudom, hogy szenved. És nem törődöm vele. A valóságban sem, álmomban sem.

De álmomban megkérdezem: „Miért tűröd, hogy a feleséged belém szeretett?” Pontosan így kérdezem. Annyiféleképpen lehetett volna kérdezni – mondom, álmomban –, de én így kérdeztem. Legálább tízféleképpen megforgatom most, hogy leírom az álmot, mondhattam volna: „Te, miért tűröd, hogy szerelmes vagyok a feleségedbe?”, vagy „Miért tűröd, hogy a feleségeddel egymásba szerettünk?”

Mert ha az asszonyt előbb mondom a mondatban, úgy az asszony már jobban az enyém. Mert így éppen most veszem el tőle. És ez jó.

Egy férj ilyenkor azt mondhatná: „Csinálja más-sal is. Másokkal is.” Ha az a férj hazudna, ha cinikus lenne. Hiszen tudja, hogy a felesége nem csinálja „azt” másokkal. Mással sem. Lehet, hogy vele, ömagával sem.

De én álmomban így kérdeztem tőle, hogy: „Miért tűröd, hogy a feleséged belém szeretett?” Itt

is a „feleséged” volt előbb, mert most még a tiéd, s nem az, hogy belém szeretett. Ez később van. Ha a „belém szeretett” van előbb, akkor én magamat tolom az előtérbe. Igen. És sajnos, ekkor a „tűröd” is, hogy „tűröd, hogy a feleséged”, ekkor az asszonyra hárítom, mert őt mondom először, tehát őt kell megbüntetned, nem engem. Hiszen én ekkor tárgya vagyok az asszonynak. Ő tette.

Míg ha én, akkor ugye, „itt vagyok, vállalom”. Előretoltam magam. De őszintén. És lássuk, te most mit fogsz tenni. Megversz? Megölsz? Nem, őt ne! Ő nem tehet róla. Azért nem, mert én, én ilyen kíváncsi vagyok. Hát haragudhatsz az esőre, mert ráhullik a feleséged vállára? Az eső tehet róla? Egyik sem tehet róla. Ez így van. Így van, és így természetes. Így van a természetben. Így természetes.

A valóságban, az igaz történetben egy percre sem volt ilyen gondolat, ilyen kérdezés, ilyen sakkozgatás a szavakkal, sőt álmomban sem, ott csak a kérdés hangzott el a számból: „Miért tűröd, hogy a feleséged belém szeretett?”

Úgy is lehetett volna álmomban, hogy a szenvedő férj azt mondja nekem:

„Azért tűröm, mert neki így jó.”

De ilyen sem a valóságban, sem az álmomban nem hangzott el.

Hogy „mert neki így jó”? Nem nekem. Neki. És csak őt mondja. Neki; mert ő az övé. Enyém talán, de említés nélkül. Én nem szerepelek a mondatában. Én nem vagyok a férj – mondom – képzelt választásában. Mert ő, a felesége, az én szerelmem, őrijítő boldogságom akkor is az övé, mert ő szereti jobban. Azzal szereti jobban, hogy szereti a felesége örömét, gyönyörét, gyönyörűségét. Velem. Hát velem.

És még azt is mondhatná: „Tudod, amit az esőről mondtál, hát lásd be, egyszer eláll az eső.”

Lehet, mondanám, lehet az is, hogy nem húzza feje fölé az esernyőjét, csak megy az esőn az én, az én gyönyörűségem, és esik rá az eső, és ő mosolyog, és jön felém, felém jön.

Igen. Felém.

És megint bemegyünk a lépcsőházba.

Nem álmomban, hanem a valóságban.

Igen.

A láz

– Hogyan van ez?

...mondom, a történet írja magát...

...a történet írja magát? De hát te írod.

...a történet velem írja magát.

...hm...

...nézd a lángokat. Mindig más. Más. Ha csak egy kis ágat teszünk is rá, tűz, tovább él. Él, ahogy felserdül, ahogy kihúzza derekát, az ágacska, büszkén, amint előrefeszül. Látod?

...szűz, tűz. Szűz tűz.

...igen. Szűz.

39°C

...azok a karcsú leányszobrok... amint feszül a mellbimbójuk, amint lépnek, feszül előre a szűzi mellük... a derekuk, a karcsú combjuk... Flórának nevezik őket, valami ilyesmi... a lányok...

...a *Zongorázó lányok*... azt hiszem, ez Renoir festménye... a fehér ruhás jobb keze balról jobbra

a billentyűkön van, mögötte, féloldalt áll a húga, ő vöröses ruhát visel, és bal karját a zongora homloka mentén, tudod, a két lány karjainak íve, s amint nézik a kottát, ez az a pillanat, amikor leolvassák a hangot, és a fehér ruhás mindjárt leüti a billentyűt... ahogyan figyelik... persze hogy ők, talán két testvér, a nővér a fehér ruhás, és neki van a derekán az a zöld masni, és amint jól elhelyezkedve ül a széken, a ruhája laza vonala a dereka, a combja mentén. És a két arc. A *Zongorázó lányok*. A kézfej a klaviatúrán.

40°C

...Annak a lánynak hosszú, karcsú ujjai vannak, úgy fogja velük a golyóstollat, úgy... mint a virág-szirmok, úgy fogta, pedig nem így kell, én mindig javítom a kicsik ujjtartását, hüvelyk, mutató, középső, de néha a gyerekek mind az öt ujjukat ráfonják... és van, aki felnőtt korában is így tartja... és így tartotta a tollat...

Én... Szeretnék festeni. Tanítanál? Ott a könyhában van néhány próbálkozásom. Megnézed? Ezek nem festmények, hanem rajzok. Diszperzittel alapoztam, te mondtad. De nem olaj. Fekete szén-ceruza mind a kettő. A Willy meg a *Távoli*. De ola-

jat is jó lenne majd. Először csak ujjakat, kézfejeket akartam... és ez lett...

40°C

...ez is írta magát? Festette? Festette magát? Rajzolta? ...hát... így akarták magukat... Először ez a két kézfej lett meg, a szembefordított jobb tenyér, a behajló ujjak, mögöttes a másik, a bal kézfej, annak fehér lúdtollat húztam az ujjai közé... az akril, jobb az alapozónak is. Tehát fehér alapon szén, az arc később lett. Amint az ujjak közt kinéz a két szeme, sikerült riadtnak, ijedtnek megcsinálnom a szemeket, s akkor láttam, hogy ez Shakespeare Vilmos... Az a magasra felkopaszodott homlok, kétoldalt a füleinél a hajpamacsok... és akkor láttam, hogy ez a Willy hasonlít egy ismerősömre... annak is úgy fel van kopaszodva a homloka... és így néz valahogy... fekete szemű... és meg kellett kicsit faragnom a szénceruzát, a tapétavágó kés megcsúszott a kezemben, és egy vércsöpp ráesett a felírásra... erre még odaírtam a Willyhez, Willy in my Time... a vércsöpp aktuálissá tette, megidealizálta Willyt... persze nem értették ezt sem. Így van. Így van ez is.

És az egyik azt mondta, hogy ez a grafika nem jó. Nem jó, önmagához képest nem jó, érted? Így

mondta. Mert nincs kidolgozva. Ezt nem művész csinálta. Én közben Daumier-re gondoltam. Meg Goyára. Persze, ismerik, s mégis...

S azon gondolkoztam, hogy igaza van, mégis... ha szépen megcsinálom az ujjakat, kéztanulmány, ugye, da Vinci, Barcsay... akkor... éppen hogy önmagához képest nem lesz jó... mert így a mozdulat, az ihlet hordozója, de szép, pontos ujjakkal már... túl szép, vagy hogy... a vonal lendülete... más lesz... szóval, nem tudom. Itt van.

41°C

...A lány beköszönt a konyhába. Tanár úr, meghoztam a tejet. Itt, ebben a tanítói lakásban, vályogház, gerendás mennyezet, ő tanár úrnak mond, igaz, nyelvtanár vagyok, itt tanító úrnak mondanak, olyan mindegy... persze, kicsikkel voltam... Bejött, besodorta a friss levegőt, a szobában feküdtem... hozott egy fej gyenge salátát is, letette az asztalra. Meglátta a Willyt. A homlokára ráragadt egy dongó. Még nyers volt a kép, az meg pont a homlokára...

Mondtam, pöckölje le róla. Nevetett. Így jó, nem? Nevetett. De aztán én levettem róla.

Jókedvem lett. De a Willyről csak ennyit mondott: Ki ez a tojásfejű?

40,5°C

...írd meg, írd meg...

...inkább elmesélem...

...s aztán? Miért kerültél te oda?

...hát, odatettek...

Franciát meg tanítottam az elnök feleségének.

Náluk. Zongora, csipkék, kávé s a többi.

...Tous les femmes sont pour l'...*

...ça?...

...hát! Mais... non toujours...

...ça...

...de... de quoi?

...Tous les femmes sont pour l'... ambassadeur...

* A francia nyelvű párbeszéd magyar fordítása:

...Minden asszony (nő) arra való, hogy...

...az...?

...hát. De nem mindig...

...az.

...s mire való?

...Minden asszony a nagykövetnek (szójáték)...

...nagykövetnek, nemde? Mit hülyéskedsz, tanár úr?

...jó... arra való, hogy megöleljék...

...ha-ha-ha... hogy megölelje a nagykövet, mi? Ha
kissé könnyűvérű.

...Há, há...

...pour ambassadeur! N'est ce pas? Mit hülyés-
kedsz, tanár úr?

...bon... pour l'embrasser... megölelni...

...ha-ha-ha... a nagykövetnek, mi? Si... est-elle
de petite vertu?

...Há, há...

...Nézd a lángokat...

...s az a másik... rajz?

...ezt egyazon ihletből rajzoltam meg. Ez szintén
egy arc, ott is az arc előtt van a két kézfej... ez egy
változat-ujjgyakorlat... szóval ez egy fiú...

...s az te vagy?

...lehet. Nem tudom.

...hm...?

...ez egy keleti arc. Kirgiz, türkmén, valami ilyes-
mi... Ő a *Távoli*... egy asszony azt mondta rá, hogy
a Kukucskáló...

...kukucskál?

...ez is az ujjai közt néz ki, de ennek nem riadt
a tekintete, hanem távolba néző... a szája egyenes
vonal...

...ez az?

...Itt van.

...S mi ez a fekete nap fölött?

...hát, az egy fekete nap...

...s feje körül ezek a fekete lángok. Mint valami indián törzsfőnök a sastoll fejdísszel, le a csípőjéig...

...és mit néz ez a *Távoli*?

...elnéz a távolba.

...onnan. S ide, felénk néz?

...lehet.

...néz minket onnan Keletről... Ázsia, vagy mi? Te ázsiai vagy?

...hát tudhatom én?

...hhhhhh... nehéz veled.

...nehéz. Je ne suis jamais facile.*

...egyszer írtam egy verset, arról szól, hogy a bárátnőmnek odaadtam a kabátomat... és hogy ilyen a kommunizmus... naiv, nem?

...az...

...Nézd a tüzet. Autre fois je pense, que...** pardon, magyarul akartam... Anna Ahmatova a versei közül többet elveszített... s ezt írta róluk, hogy „rettegted a falánk tüzet, de kínlódva lángba haltál, és megátkozta engemet”...

...az Elégett füzet?

...rosszul fordítják. Elégetett füzet.

...engem hogyan ismernek el?

...Vannak jó produkcióid. Igen jók.

* Sosem vagyok könnyű.

** Egyébként azt akartam, hogy... bocsánat...

41°C

...Te! Megint fölment a lázad.

...Megfázhattam a hídon... Nemrég halt meg az anyám. S elmentem a hídhöz. Néztam a sirályokat...

...bemenjünk?

...jó.

...te, ez negyvenegy fok... ez sok...

...ordítottam a hídon... hogy csak így elment.

...no, feküdj csak. Mindjárt begyűjtök. Hozok be parazsat.

...húzd le az inget... itt a lepedő, beáztattam... fordulj, így ni, csavard a derekad alá... jól van... főzők teát...

...de jó, hogy velem vagy...

...nyugi!

...te vagy? Te vagy az? ...a dézsába áztattátok? A dézsába??? Jaj, Sarolta!... És amikor megölték... Szűz volt. Sarolta, Sarolt...!*

* Lázasan összezagyválja Corday Charlotte-ot, Marat megölőjét és Saroltot, Géza fejedelem feleségét.

39°C

...Szóval írja magát. Mi? Lement a lázad?

...köszönöm...

...No?

...te eljátszanád?

...maradj nyugton, különben megint jár az agyad,
és belázasodsz itt nekem.

...jó...

...

...

...mit játszanék én el?

...Lorántffy Zsuzsannát...

...De hát én...

...te...

...mi? Mi az az én? Mi?

...Mi.

...Mi?

...Mi. Igen.

...hm, már megint... szóval mi... te meg én...

...én megírtam... te csináld meg... keltsd életre.

...kell ez neked?

...kell ez. Neked kell.

...no várj, ne lázaskodj, mert megint lerúgód a
lámpát...

...ja?
...ja! Lerúgtad.
...

39°C

...És... sikoltozzak? Ordítsak, mint te a hídon?...
...igen. Kérlek, játszd el. És énekelj, és ordíts. És
három oktávot is énekelj ki. Ez csoda.
...csak két és felet...
...szóval... mi.
...te meg én.

38°C

...hát... majd megbeszélem vele.
...ne beszéld meg vele. Te dönts el.
...és apámmal is...
...vele se... csak te...
...hm... és... ilyen főkötője van? A Zsuzsánnának.
...azt majd a rendező...
...smink nélkül csinálnám... A vörös hajamat
meg majd eltakarja az a főkötő... jó?
...jól van.
...Meg a hídon is. A *Sikoly*. Tudod, a Munch.
...Igen. A *Sikoly*.

...jó. Menjünk az elejére...

...igen. Mindig más... Ez meg itt mi?

...egy sajt. Neked hoztam. Majd megeszed.

...jó, majd megesszük... hallod? Mondtam, hogy ne takarózz ki. Úgy fekszel itt, mint egy Jézus.

...Zsuzsánna... a Jézus.

...mi?

...a vér rászáradt. Amikor siratta.

...megint felmegy a lázad.

...a vér...

...várj, így... a lepedőt...

...ott voltak a katonák. Vért adni vitték őket... Várakoztak. És ott volt a százados is. Térképtáska volt az oldalán. A katonáknak nem volt térképtáska...

...Nyugodj meg!

...Katonák! A katonák!

...Fáj a fejem...

...hallgassunk...

...Igen, túl sokat beszélsz...

...jó...

...Enyhe köd szállt le a fák közé. Elandalodtam...

...Amikor megáradt a folyó, és a vízhullámok már elérték a házától talán tíz méterre, az út másik felén ívben hajló védőgátig, férfiak csapata érkezett teherautón, szerszámokkal.

Az utca lakói a jutazsákok töltögetésével, láncba állva segítették a munkát. Megemelték a partot.

Odébb a víz a kertek alá is belopakodott, de visszaszorították aztán. Voltak asszonyok, akik teát főztek, és a hét és fél literes vizeskanna, az a kék zománcos, körbejárt, iszogatták kupafedőből. Jól haladtak.

Ködös volt az idő. Elfáradtak. A kerítéskarókra aggatott tarisznyákból előkerült a szalonna, kenyér, vöröshagyma, megcsillantak a bicskák.

„Ne támasszák ott a falat – széttárta rácsos vaskapuját –, ott a garáznál van elég hely, letelepedhetnek.”

Bejöttek. Délután megint támadt a víz. Éjfélig dolgoztak. Elküldték a teherautót, nem érdemes hazamenni a környéki falukba, pár óra, és megint jönni kell. Mondta nekik, hogy hozzanak be zsákokat a garázshoz a betonra. Szőnyegeket, takarókat hordott ki a lakásból.

Ott aludtak. Ki-kinézett rájuk istállólámpával a kezében. Jól van. Reggelre a folyó már kezdett visszahúzódní, de azért raktak rá még egy sort.

A sutyorgás már aznap, a piacon lábra kapott. Hogy beengedte őket és ott aludt velük.

Ilyen a falu...

37°C

...a *Moulin de la Galette*... igen... Az anya, amint hátulról, félig ölelve, leánya vállán tartja a jobbkezt, szemközt egy fiú ül, arcát nem látjuk, csak a lány és az anya uralkodik a kép centrumában... ott, jobbra, az a cilinderes a költő, és mellette itt... az lehetne Rimbaud?... Baudelaire?... és persze balra, fönn a kis Margot, Rodrigez.

...Ő Vidal de Solares y Cardenas karján, amint ő is ránk néz, a kis Margot... feketehimlőben halt meg... szeretője volt Renoirnak, aki festette... és balra lenn, az aranyzőke kislány, amint a kisiúval beszélget...

...várj, megtörlöm a homlokodat...

...és Az evezősök reggelije... az evezősök... Alphonsine... a terasz tulajdonosának lánya, amint bal karját enyhén a korlátra hajtja, olyan, mint az ő karja, igen, s persze madame Charigot... később őt vette feleségül Renoir...

...a *Lányok a zongoránál* 1891-ben készült, de a másikat, amit rá egy évre festett, azt jobban szeretem, ott is az a kar és kézfej, amint a zongorán játszó lány feje fölött, a barna hajú a húga lehet...

37,5°C

...most olyan az arcod, mint aki álmodik.

...bocsáss meg... most még a Granuillère-ben vagytok...

...mi?

...Stockholmban... a múzeumban... ott van A virágcserep...

...micsoda?

...a Granuillère... A virágcserep... Renoir... A kis sziget, a cserep.

...különös vagy, hallod...

...

37°C

...milyen kicsi a kezed...

...Ez az én kezem. Az én, az én kezem.

...ne menj el... csak te tudod...

...hát, ez, ez... minek?

...hogy, hogy...

...hogy, hogy, hogy... ide figyelj, most kellene egy kis friss levegő neked. Fel tudsz kelni? Sétálunk egyet az udvaron.

...mi lenne belőlem...

...jól van, na... gyere, így, a válladat.

...a lepedő...

...a lepedő... itt a köpenyed... gyere...

...menjünk...

...menjünk...

Az osztály

081520-14

Napról napra jobban érezte magát. Még egy héten át fehér kötéssel járkált a folyosón, nem tudott esténként elaludni a sok fekvést követően, s lassan-lassan, amint papucsos lábát az elég nagy kőkockákon csúsztatva kialakított magának egy játékos, kissé erőltetett járásritmust – így edzette operált izmait –, rákapott egy döcögős gondolkodásra, amely szinte öntudatlanul is vezette helyes irányban.

Ha el-elakadt, megállt, s néha pár percig is ácsorgott egy helyben a hosszú folyosón – de azt mondhatta, hogy most pihen –, s az elsiető nővérektől mindig kapott mosolyt.

Így jól érezte magát.

Késő este néha megjelent hóna alatt sakktáblával egy másik beutalt, egy kopaszodó. Meglepődött, hogy majdnem egyidősek, ám a betegtárs legalább tízzel többnek látszott a koránál.

Eleinte lejátszott vele egy-két unalmas partit, de később bocsánatot kért, nem tud odafigyelni. Így

aztán a másiknak sem okozott örömet, hogy mindig megmattolja. Rendszerszervező volt odakinn, egyelőre meg nem fejtett lelki zavarokkal volt itt a kórház mentálpszichológiai osztályán.

Közvetlenül ide utalt beteg viszonylag kevés volt. Többszörmire más osztályok küldték ide át a már ellátottakat. Akikkel beszélgetni próbált, mind kijelentették, hogy helyhiány miatt vannak itt, amíg lábadoznak.

Tulajdonképpen ez volt érvényes órá is, ám a kopasz sakkozóval hamarosan tisztázták, hogy tudatában vannak, nem véletlen az itt-tartózkodás. A tüneteket is mutató betegségek jó része akkor is lelki eredetű, ha mint nála, netán gyomorfekélyben fejeződik ki.

A kopasznak alvászavarai voltak hónapok óta. Altatták, majd ideküldték.

Miután lejátszották azt a bizonyos néhány unalmas menetet, kölcsönösen beavatták egymást az amúgy is sejtett titokba: van indoka, hogy a mentálosztály betegei.

Mégis rákényszerült egy kibúvóra, mert amikor sakkozás közben a rendszerszervező kíváncsian kérdezgette, neki mi baja van azon túl, hogy operálták, kénytelen volt azt mondani, hogy csak megértésből fogadta el ő is ezt a magyarázatot, ami a pszichés za-

varokat illeti, valójában ő tényleg csak azért van itt, mert a sebészetben sok most a beteg. Ezen természetesen megsértődött a kopasz, mert tudta, hogy most nem mond igazat. Annyit azonban mégis tudomásul vett belőle, hogy nem akar beszélni magáról.

Hiszen, ha tudott volna. Éppen ez volt a nehéz. Egy lassan megvilágosodó gondolatot olyan érzékenyen feltárni, hogy a dolog ne merüljön le ismét. Mintha egy nagyon szakadékony fonalat kellene felgombolyítania, s ha elakad, várni kell, siettetni nem szabad.

Már csak az izom gyógyulásával járó viszkető, kellemes fájdalmat érezte, s jó közérzetének titka az volt, hogy jut idő a gondolkodásra. Az étkezések, a foglalkozások rendszeres, ütemes elfoglaltságot hoztak, s köztük sok idő maradt a tűnődésre. Napközben a parkban is üldögélhetett, a vízmedence bokorsor felőli oldalán álló kőszobor mellett. Izmos paraszti szépséget ábrázolt a szobor, fürdés közben, vállára madarak szálltak, levelek hullottak, s az őszi bágyadt fényben már reggel is itt üldögélhetett, itta a vörösbort, amit üveggel adott neki reggelente a nővér, sokat cigarettázott, és hosszan élvezte, hogy a gyomra nem görcsöl már.

Így estefelé ismét életre kelt a délutáni alvás és a vacsora után. Lépkedett a köveken, papucs nem

ütött zajt, s hamarosan megszokták, hogy éjszákánként bolyong, vagy a padon üldögél a sarokban, cigarettázik. Békén hagyták.

Az operáció után néhány nappal odajött egy fiatal egészségügyi tanulólány. Azt mondta, hogy a főorvos utasítására most a tornázó-tornázó, így mondta (neki meg az ugrott az agyába, hogy tornázó-tornádó) –, szóval a tornázó szobába kell mennie, és ott majd...

A lány benyúlt a válla alá, és elkezdte felfelé nyomni. Az operált seb a folyosó közepe felőli oldalán volt. Megkérte a lányt, hogy ne tolja föl a vállát, inkább menjen előtte, ő majd követi. Ugyanis szemben a folyosón négy-öt orvostanhallgató jött, és egyikük a csoport elé lépve hadonászva magyarázott a szembejövő csoport előtt, a lánynak meg neki háttal, hátrafelé lépegetve. Attól tartott, hogy ez a hátrafelé jövő hadonászó beleütközik a hasába, a sebébe. Ezt magyarázta a lánynak, de az keményen rászólt: „Nem. Én ezt megtanultam. Így kell. Nem megyek maga előtt.” És nem.

Kitépte magát a lánytól. Elfordult, hogy ne üssék meg a sebet. A csoport sietve elhaladt mellettük. A lány panaszt tett rá az igazgatónál. A főnővér alaposan lehordta, hogy megzavarja a rendet. A tanulólány még sírt is haragjában.

Ennek az osztálynak a betegei sokkal szabadabban közlekedhettek a parkban, sőt az utcára is kimehettek, nem úgy, mint a többi osztályokról.

Az öreg könyvelőnő, aki nyugdíjazása után képtelen volt buszra vagy villamosra szállni, mert azonnal vizelési ingerei támadtak, s néhányszor meg is történt, hogy méltatlan helyzetbe került, most naponta kapta a megbízásokat orvosától, hogy menjen ki az utcára, utazzon el eleinte rövidebb, majd hosszabb távra. Ugyan még most is védőalsót viselt, de örömmel tért vissza délutánonként, mindenkinék újságolva, hogy nem jött rá a pisilhetnék.

Egy járáshibás fiút azzal bíztak meg, hogy menjen át mindennap a zebrán, oda is, vissza is úgy, hogy maga választja ki elindulásának pillanatát, hívén abban, hogy a gépkocsik le fognak lassítani, ha meglátják. Ez volt a panasza: nem mert átmenni az úttesten, félt a járművektől. A betegség abban fejeződött ki, hogy csak megállt az úttest közepén, és képtelen volt egy lépést is megtenni. Érzelmi mélyponton állt be ez a helyzete, ugyanis a lány, akivel egy másik kórházban megismerkedett, már megszakította a kapcsolatot vele, azt mondta, nem látja semmi értelmét, hogy keressék egymást. Persze, hiszen a lány majdnem egészséges volt.

Attól kezdve a fiú nem bírt átmenni a zebrán.

Ők tehát szabad kimenőt élveztek, a portás pedig, aki tudta, hogy az osztály betegei más elbírálás alá esnek, nem szólt, ha felmutatták a bilétát. Nyugodtan kijárt az is, akinek nem kellett.

Az orvosok tudtak róla mindig, ki ment ki, mégsem veszekedtek. Szelíd dorgálások voltak ezek.

Mindig alaposan megbeszélték azt is, hogy miért érezte valaki olyan nagy szükségét, hogy mégis kimenjen. Ilyenkor a beteg a közösség előtt elemezte cselekedetét, s volt úgy, hogy megértéssel fogadták.

Lassan az ember itt hozzászokhatott, hogy mindenről tudnak, meg is kérdezik, mit és miért csinált, de azért nem mindig fogadták el a magyarázatot a többiek, s kijelentették, hogy nem volt helyes. Ebben vagy megnyugodott az ember, vagy begörcsölt. S akkor munkába léptek a nővérek a tablettákkal vagy a szigorú nézéssel.

Bár mozogni még nem tudott annyira, hogy megpróbálkozzék a kórház kerítésén túli akcióval, de határozottan jó közérzetet okozott neki a tény, hogy viszonylag szabadon lehet cselekedni a saját megítélése szerint, akár egy pillanatnyi kívánság hatására is, ha elégséges indoka van.

Ez lehetett volna annyi is, hogy feltétlenül szükségét érezte: kívülről kell megnéznie a kórház épületét. Adott esetben ez is lehetett volna ma-

gyarázat, ha úgy tudja előadni a többieknek, hogy nem tiltakoznak. Egyúttal persze ilyenkor azt is le lehetett mérni, mennyire rokonszenves a többieknek. És ez sokat segíthetett a gyógyulásban. Hogy van, aki elfogadja.

Pár nap alatt kifigyelte a rendszert, s nagyon elégedett volt mindezzel, annyira, hogy a doktornőt egyszer meg is kérdezte, nem lehetne-e tenni valamit, hogy ez kinn is így legyen. Hogy az ember az utólagos és kielégítő indoklás alapján bátorságot érezhessen a döntéshozatalban, s nemcsak ami önmagát illeti.

„Miért, hát nem érzi így ott kinn?” – nézett vissza rá a nő, kicsit mulatva is rajta. Azt, hogy „nem”, hamar és határozottan kimondta, ám amikor a csodálkozás továbbra sem múlt el a doktornő arcáról, belezavarodott a magyarázatba. Az a kérdő arckifejezés csak annyira volt csodálkozó, amennyire éppen normatívnak lehetett nevezni egy nő csodálkozását, s miközben bele-beleakadt saját mondataiba, titkos hálát érzett az orvosnő iránt, amiért ilyen érzékenyen és megnyerően alakít az ő kedvéért egy csodálkozó kifejezést. Nem mondta ezt így ki azonnal, csak elgondolkozott, hiszen valóban, egy ilyen kijelentésen csodálkozni kell. Tényleg, miért érzi úgy, hogy ott kinn nincs ereje

dönteni? Sebesen kezdte mondani, hogy azért, mert nincsen mód nyugodtan megindokolni, mit, hogyan csinált, mert a döntéseket félremagyarázzák, s különösen olyankor, ha valakinek nem érdeke, hogy ő jó döntéseket hozzon.

„De hát miért lenne érdeke, hogy maga ne döntsön jól?” – csodálkozott tovább a kellemes női arc.

„Ez az, helyben vagyunk – mondta akkor. – Azért, mert eddig akárhány munkahelyen dolgoztam, mindig volt valaki vagy valakik, akik nem fair játékot játszanak, hanem tisztességtelen eszközökkel zavarják meg a többséget. Ezek a kapaszkodók, a talpnyalók, az árulkodók, a besúgók, a főnök bizalmasai, akik helyzetüket arra is felhasználják, hogy az önállóan dolgozni tudókat megszarolják, hódoltassák, s nem lehet ellenük mit tenni, mert ezzel az ember saját magát üti ki. Úgy érzem, nem működik a védekezési reflexem.”

„Hogyhogy?”

„Megbénulok.”

„Megbénul?”

„Igen.”

„Miért, mit kellene tenni?”

„Kisöpörni őket, mint a szemetet. Esetleg ütni azonnal, minden sérelemért, de hát ezt nem lehet. S nincs erőm, hogy szívós munkával, nehéz és

méltatlan hátrányos helyzetben harcoljak az ilyenekkel. Hiszen ezek mindig átröhögik az embert.”

„Átröhögik?”

„Úgy értem, hogy nagy előnyben vannak.”

„Nono, nem biztos, hogy így van” – nevetett a doktornő. Aznapra befejezték.

...Igen, igen, tűnődött a folyosó sarkában a padon. Valami jó cinkosság kellene kezdetben mindazokkal, akik ugyanígy éreznek. Akik szintén fegyelmezett arc mögé rejtik, amikor a talpnyaló éppen legújabb alakítását nyújtja, s közben tárt fülekkel szomjazza, ki hogyan reagál, különben nincsen mit mondania ott, ahol várják a szavát. Gyakran provokál. De hiszen ezt tettem, hallgattam én is, mint a többiek. Ki is alakulnak az összekacsintások a besúgó háta mögött. De ez nem elég. Ez olyan, mint amit az öregemberről mesélnek, viccet, hogy most ellenállónak mondja magát, mert annak idején egy nagy tüntetés alkalmával csúnyán nézett egy csendőrnek a lovára. Így tiltakozott a munkáselnyomás ellen. Hiszen most éppen azok a tehetségtelen vezetők veszik körül magukat besúgókkal, akik nagyon megszokták már, hogy ők csak vezetők lehetnek.

S mit tennék én az ő helyükben? Nem ragaszkodnék-e a hatalomhoz bármilyen eszközzel? S ha

nem, akkor is, jól tenném-e? Ehhez, fiam, erősebb idegzet szükséges. Vagy jó gyomor, ha mégis a besúgókra építenél te is.

Eszébe jutott a főnöke, aki rendszeresen „nemmel” felelt a kérdéseire, megállapításaira. Miután elmondta, hogy ez így nem jó, ez így helytelen, a főnök elmondta ugyanazt, néha még csak nem is más szavakkal. „Tehát, vedd tudomásul, hogy amit mondtál, nem igaz, mert te mondtad, viszont én elmondom, és akkor igaz lesz. A többi is engem, a főnököt fogja dicsérni a helytálló észrevételemért. Persze, hiszen tőlem függ a prémiuma.”

S ha ez a hozzászóló éppen az a kollégád lesz, akivel együtt kacsintottatok össze a főnök besúgójának nyálzásán? Hiszen így alakultak, mocorogtak a nap kis eseményei ott az irodán. S ha visszamegyek, ugyanez vár. Mit lehet tenni? Kimenni a világból nem lehet. Nincsen másik. Csak befelé van út? Visszahúzódni, struccot játszani? Úgy tenni, mint aki nem tud róla? S idejutni?

Itt, a kórházban az a jó, hogy legalább jut idő végiggondolni.

Nem gondolatot, javaslatot várnak a munkahelyeden. Azt várják, hogy húzd meg magad. Ne okozál zavart, hiszen amit tenni kell, azt megmondják neked, ezután már, ha megszólalsz, jó, ha csak azt

magyarázod, hogy milyen jó is ez, hogy így kell tenni. Ha rossz, akkor is. Akkor majd nyugtod lesz.

Jó, ha mindig van nálad készenlétben valami új vicc, nem baj, ha nem szellemes, csak jó goromba csattanója legyen. Ha módod van rá, mondd el a főnök jelenlétében, ő is röhögni fog, mert – úgy véli – ebből látszik, hogy az egyszerű emberekhez húz, és méltányolja az úgynevezett jó humort.

S máris elkezdte alakoskodni. Tudd mindig, hogy ki kivel, mikor és hol, hányszor és meddig. Nem baj, ha csak kitalálsz is, úgy kell elmondani, hogy te is csak hallottad. Esetleg az ellenszenvedet – belül jogosnak hiheted – ezzel kiéled valamenynyire? Bosszút állsz, há-há... Így? Szégyelld magad. Mert akkor magad is benne vagy a mocsokban. Élvezheted.

De azért, ha jól megcsinálsz egy tervet, ha jól levezetsz egy tárgyalást, az, ha elveszik is tőled, te voltál. És lehet önbecsülésed. Mert ez kell a leginkább. Csak ne volnál ilyen fáradt. Nos, öregem, itt kipihened magad. Dolgozni itt lehet. Gondolkodni.

Jó lett volna megkapaszkodni ebben a reményben. Nem ment.

Csak egy villany égett a folyosón. Éjfél után volt már. Az éjszakás nővér kijött a szobájából, és megkérdezte, nem akar-e még lefeküdni. Mondta,

hogy sétálni volna jó. Igen, ha itt volna a lány. Ha itt volna Zsuzsi.

Fogat mosott a fürdőszobában, összehajtogatva a székre tette kórházi köpenyét és bebújt a paplan alá. A járáshibás fiú éjjeli lámpa fényénél bámulta a plafont, tarkója alatt összefont kézzel. Váltottak pár szót, aztán befordult a fal felé. Sokáig nem aludt el ő sem. A szavakon gondolkodott: „felszólamlás, felszólalás, szólás, szólítás. Sokadalom, sokaság, sokat, sok.” És kijárat. Igen. No és a bolygók? A négy falu? De jó volna tovább álmodni ezt az álmot. Akkor talán felfejlik, mi az értelme...

Október első napjaiban reggelente ködben állott a kert. Tíz óra körül, amikor a nap áttörte a párát, lassan feltűnt, hogy madarak ugrálnak az ágakon, elrugaszkodásuk nyomán bőséges harmatcsepp-zuhatag dőlt a fűre, a fű pedig valószínűtlenül friss és zöld, dús és élő csokrokban virított.

Innen, a kórházból nézve úgy tűnt, hogy mindazt, ami Csillával, a feleségével kapcsolatos, jótekonan takarja a köd, nem tudja bántani a történet, ám az a lebegésszerű és semleges állapot, amit eleinte érzett mindennel kapcsolatban, lassan szinte megérlelődött, átérlelődött valami másba, aminek egyre több öröme is volt, bár hogy igazából mi ez, arra nehéz lett volna felelni.

Biztos, hogy nem pontosan Zsuzsi jelentette ezt a mást. Nem, hiszen nem hálózták be gondolatai mindazt, ami a faluban azon a hétvégén és előtte történt, nem ragyogott fel annyira gondolatai és érzései középpontjában Zsuzsi alakja, hogy kiszorított volna minden mást. Ami Zsuzsira vonatkozik, inkább kívülállás volt, de ez a kívülállás izgalmat ígért. Úgy érezte magát, mint aki megismer valamit, jónak ítéli, de nem sieti el az új történetet. Mintha érezné, hogy meg fogja várni a történet.

Ez kétségkívül az egészség jele, ám mintha valahogyan még nem tudna áttörni ez az érzés a teljes szorongattatás nélküli önérzékelésig, időnként úgy érezte, mintha ködös volna az agya, olyan, intuíció nélkül való napjai akadtak, máskor pedig fokozottan érzékeny periódusok kerítették hatalmukba. Ilyenkor – rendszerint huzamosabb egyedüllét esetén, ha elég időre el tudott vonulni a többiektől, és legalább egy órát tűnődhetett magában – rendszere-sen és már várt örömmel vissza-visszatért az az állapota, amikor szinte moccanás nélkül nézett valamit a kertben hosszú időn át. Ugyanúgy, mint a porcfüves udvart, Kata néni udvarát. Nem volt képes magyarázatát adni ennek, de ezek az órányi szakaszok szinte eufórikus örömmé alakultak át, amikor végül betelt a látvánnyal. Két napja így nézte több

mint egy órán át az egyik kórházi épület egy darabját az első emelet magasságában. Az erkély mellett, ahol a ház sarka kezdődött, az egymásra illesztett téglákról hiányzott a vakolat, és a fal jó darabján is meglazult már, szinte táskás volt, a belehulló esővíz még jobban kikezdte. Nemsokára le fog hullani. Úgy tudta nézni, mintha ez, akár a porcfüves udvar, emlékeztetné valamire, valamire, ami jó volt, de hogy mi volt az, nem tudta felidézni. Ahogyan sorra vette élete helyszíneit, gyanította, hogy valamikor gyerekkora mélyén lapulhat valami emlék ezekről a részletekről, ám ebben nem volt biztos. Mégis néha úgy érezte, olyan boldogságot hoznak neki ezek az órák, mint talán a kis élőlény, a csecsemő elégedettsége, amikor szomjasan tapad anyja emlőjére.

Ehhez az állapothoz az is hozzátartozott, hogy el merte lazítani magát, nem kellett sem a szemét összehúznia valami váratlan fény támadására, attól sem kellett tartania, hogy nagy zaj tör rá valahonnan, s attól sem, hogy megszólítja valaki... Felüdült, győgyult ezektől a nézegetésektől.

Most, hogy a lehullott leveleket sár verte be, nyitott lett a kert, a halvány fénnel átjárt bokrok csupaszon áztak az éjszakákban. De délelőttre eltűnt a védettség és bensőséges hangulat, amelyik olyan nyugalmat árasztott éjjel. Fénylett a betonút,

a nap sárga és lágy volt. Lehűlt a levegő, ezt már nem melegíti fel könnyen a nap.

Zsuzsi minden másnap szokta meglátogatni, este-felé. Tudta, vége lenne köztük mindennek, ha a lány szemében aggodalmat lát, meg túlzott féltést. Úgy gondolta, hogy kerültek annyira közel egymáshoz, megértettek valamit annyira, hogy fel is mérhették egymást, és remélte is, hogy az lesz a döntő Zsuzsi számára is, az lesz a törvényszerű, amit már tudnak, megbeszéletlenül is. Ez az egész itt csak eseti, véletlen dolog.

S amikor először eljött, nem kérdezte, miért van a mentálosztályon. Pedig észrevette.

Vajon tudnak-e beszélgetni a pillantásukkal? – gondolta és kérdezte akkor. Úgy tűnt, igen. Itt pihenésről van szó, s aki mást mond vagy gondol, az nem segít neki. Az operáció utáni napon megkérte a nővért, hogy a munkahelyére csak annyit telefonáljon: kórházban van, de azt, hogy melyikben, semmi esetre se árulja el. Csillát csak egy hét múlva hívta fel, immár az udvaron álló fülkéből, s neki sem mondta meg, hol van.

Megtiltotta azt is, hogy nyomozzon utána. Csilla ezt először sértetten tudomásul vette, aztán megpróbált a lelkére beszélni, „Végül is a férjem vagy...!”, ő elfojtott egy keserű nevetést, majdnem

azt mondta, végül is nem vagyok, érted, végül is, végül is... csak letette a kagylót. Érezte, olyan ez, mintha befagyasztotta volna az állapotokat. Meghányta-vetette magában, s végül arra a nyugvópontra jutott, hogy ezt kellett tennie. Majd ha erőre kap, felveszi a szálakat újra. Amióta kivették a varratokat, elhagyta a cigarettát. Nem verte nagydobra; a járáshibás fiúnak, aki szívesen kínálta meg őt a sajátjából, mindig azt felelte, hogy most valahogy nem kíván rágyújtani. Három nap után már nem hiányzott annyira, hogy ne tudta volna megállni. Először a veséjéből távozott a szorítás, majd érezni kezdte, hogyan szabadul fel alsó láb-szárában a feszülés, kelnek életre a hajszálerek, és zsibong, viszket az izom. Vele párhuzamosan megjelentek az eufóriás órák. Érezte, hogy sikerült kézbe vennie magát.

Még napokig üldögélt a vízmedencénél, s amint nézegette a lehullni készülő vakolatot, örömet érzett. Mintha összefüggése volna a gyógyulásával. De mi köze ehhez az udvar porcfű-csipkéjének, és mi köze hozzá a szavaknak, amiket álmodott? Néha úgy tűnt, valami megoldás adódik majd ebből, olyan, ami nagyon fontos, máskor pedig – belátva irracionalitását – valahol felette mozgott az egésznek, s nem tudta volna indokát adni jókedvének.

Megpróbálta megkérdezni, nem kap-e valami orvosságot, ami erre a jókedvre hangolná, de ismeretei elégségesek voltak hozzá, hogy maga is lássa, ilyesmiről szó sincs. Az orvosnő is mondta. Igaz, az enyhe nyugtatónak nevezett labdacs, amit reggelenként pohár vízzel bevett, némileg gyanús volt, hiszen itt keverték ki, s nem lehetett tudni, mi van benne. A többi nyugtatószertől, délutáni és esti adag, teljesen nyugodt volt. Megkísérelte ellenőrizni magát, délelőtt vagy délután van-e inkább ez a bizonyos jókedv.

Délutánonként járt le a medencéhez, amikor már senki nem üldögél a vizes betonon, sem a padon, ő egy műanyag lapot és újságot terített le mindig, arra ült, de délután is rendszeresen bekövetkezett a jókedv, ha mintegy fél, egy óráig magára maradt.

Emlékezetében újra meg újra sorra vette a porcfüves udvart, az álmot a szavakról és ezt a vakolatdarabot. Minden részletre figyelve végiggondolta megint és megint, szinte meg tudta volna fogni a fű levélkéit, s egyre világosabb lett a négy falu képe is – és a szó illeszkedése mindegyikhez –, a bolygók képét később kis bizonytalanságig felváltotta négy napnak, hétfőnek, keddnek, szerdának és csütörtöknek a képe, de ez sem bizonyult tartósnak.

Kiesett viszont az unokatestvér-fogalom. Mert álmodta azt is. Egyre inkább megszokta ezt a furcsa gondolatot, s várta is, hogy álmában majd előjön ismét, de ez nem történt meg. Még most is elegendő érdekességet talált abban, hogy mindig az álomra gondoljon, s rendszeresen bekövetkezett a jó közérzet, amint elővette, mint valami játékot. Újra meg újra átpásztázta gondolatait, takarított köztük, de azon a sajátságos jó érzésen túl, hogy öröm foglalkozni a dologgal, nem jutott többre. Így teltek a napok. A seb teljesen begyógyult, lassan a vörös heg is kezdett megfakulni. Nagyokat zuhanyozott a fürdőben, sokáig és élvezettel dörzsölte magát a klórszagú, foszlott, durva kórházi törülközővel.

Egyik nap előállt az álmával a szavakról, a falukról, a hét napjairól... Pontosan elmagyarázta a doktornőnek, s az nem siettette, pedig bizonyára unalmas lehetett végighallgatnia. Mosolygott, valami jelentéktelen dolgot mondott rá, hogy az álmok igen érdekesek, és ha örömét leli benne, hogy ezen gondolkodik, csak folytassa nyugodtan. Aggódva leste, nem neveti-e ki, de megint úgy érezte, hogy a doktornő jól játssza az érdeklődőt, jól játssza azt is, hogy nem lepődik meg ezen a furcsaságon, sőt, igen, sőt azt mondta, hogy nincs is ebben semmi érdekes, mindenesetre jó, hogy eny-

nyit tűnődik az álmán, és nagyon kíváncsian várja, alakul-e tovább, s ha igen, mondja el majd neki. Ez valami jó cinkosság volt, egy jó játék.

Aznap éjjel nagyon jóízűen aludt, és reggel kipihten ébredt, dalolni lett volna kedve. Pedig hosszú szálú eső hullott, vigasztalanul. Dudorászva indult reggeli sétájára, és külön megcsodált minden bokrot, emlékezett arra is, hogyan hullottak a levelek a gyepre. Sajnos, összetakarították a bokrok körül a rendkívül szép, apró sárga leveleket, amelyekből egypár darabot a szobájába is felhozott pár napja, és könyvében tartotta, választóként, jelzőként, meddig jutott az olvasásban.

Egyik éjszaka felriadva kapott az elillanó álma után. Ült egy padon. Melléült egy segédmunkásforma. Az nézegetni kezdte, majd megbökte a vállát és a cipőjére – az ő cipőjére – mutatott.

- Mikor?
- Mit? Bocsánat, mit mikor?
- Ne játszd meg magad. Mikor jöttél ki?
- Hogy?
- Nézem a rabszabadító cipődet. Azért kérdem.
- Rab...? Én ezt egy turkálóban vettem.
- Bazmeg. Nem is voltál sitten?
- Én nem... eddig még.
- Még lehetsz, haver. Te is. No, isten áldjon.

És elment.

Álmán gondolkodva találta a hajnal. Illetve úgy virradt meg, hogy még gondolkodott. (Nyilván; nem a hajnal gondolkodott.) Közben egyre többet figyelt a járás hibás fiúra.

Elmondatta magának újra a történetét, s elgondolkodott rajta, hogy milyen szívósan igyekszik védeni helyzetét a fiú. Arról beszélt, hogy most legalább egy fél évig nem fog írni a lánynak, aztán majd megkérdezi megint, nem volna-e kedve vele járni.

Ha esetleg közben kapna egy Trabant Hycomatot, akkor kocsin vihetné a lányt színházba, és ezzel biztosan jobb helyzete volna a szemében. Ha most innen kimegy, mesélte, dolgozni fog, és összegyűjti egy év alatt a hiányzó pénzt az autóhoz.

Séta közben beszélgettek, s néha a fiú meg-megállt, megkérte, fogja meg a kezét egy kicsit, csak addig, amíg újra erőt gyűjt, hogy elindulhasson. Langyos, gyenge fogású tenyere volt a fiúnak, nem esett jól fognia, de mindig megtette, ha az kérte.

Olyan ez, mintha tőlem kérne egy kis erőt, hogy újra lépkedhessen. Ő maga nem érezte gyengébbnek magát, s a fiú egyre jobban tudott járni, egyelőre a kórház belső útjain, ahol szennyes ruhával, alumíniumedényekkel megrakott targoncák közlekedtek. Néha egy-egy orvos a gépkocsiján. Így

kevesebb volt a közlekedési probléma, mint kint, és pár nap múlva már az utcára is ki mert menni.

Csak azt kérte, nézze őt, amíg átmegy a zebrán, majd vissza. Nézte. Örömében osztozott, dicsérte, milyen bátor volt.

A doktornő viszont őt dicsérte meg, amiért segített a fiúnak. Persze, hiszen közös volt a doktor-nőjük. Nem tulajdonított jelentőséget a dolognak.

Egyik nap délután, amint a vakolatra pillantott, a csupasz falat látta. Magasból lefröccsenve a járdán látszott a jó tenyérnyi vakolatdarab, s a helyén kilátszottak az egymáshoz illeszkedő téglák. Amint nézte, szívverése meggyorsult, melege támadt, és szinte testi kielégülést kezdett érezni, amint a téglákat nézte.

A feszültség, amely most feloldódott benne, eddig megvolt, csak most érzékelte, miután elmúlt. Azután már könnyű volt felismernie, hogy a csipkés-porcfüves udvar és a vakolatától lecsupaszított fal, a téglák kapcsolódásának látványa közös öröm.

Csendes izgalommal gondolta át, hogyan tölti ki a téglák közeit a kötőanyag, milyen jóleső látvány, amint a téglák hosszuk felében a másik sor tégláira illeszkednek, az egész felület pedig egyenlő arányokban, rendezetten, mélységében is okosan alkotta a ház falát.

Igen, mert ember kezétől származó rend. Hát akkor a porcfű? Az a természet játéka. A porcfű izgalmasabban csinálja. Ott, ahol a mértanilag kiszámítható elágazás volna, váratlanul egy szál megnyúlik, valami kis kacskaringót ír le, és egészen másféleképpen kapcsolódik a kis levelekkel, mint ahogyan ki lehetne számítani. Igaz, a valószínűség-számítás itt is sokat megmondhatna előre, mi a valószínűsége annak, hogy a kétfelé ágazó levél-szálak hol hagynak ki egy új hajtást, s hol tolnak ki kettőt is egy rövid szakaszon. Nagyon sokáig el tudott ezen gondolkodni, s gyakran elmosolyodott, milyen huncutul csinálja a porcfű.

A folyosón állt később, és kinézett az udvarra. Innen ellátott a portáig, s hirtelen megpillantotta a feleségét. Még csak látogatási idő sincsen, gondolta éppen, amikor a kiskapun át egy férfi lépett az asszony után – látszott, hogy összetartoznak –, mondott valamit. Az asszony biccentett és jött befelé az udvaron. A portás megállította, ő magyarázott, aztán elégedetten indult tovább. Nézte Csillát, és érezte, hogyan fut ki karjaiból fokról fokra az erő. Ne jöjjön ide. De nem is Csilla az, hanem Zsuzsi? Jó lett volna vizet inni, de csak állt az ablakhoz tapadva.

Amint az asszony felért a lépcsőn, már tudta, hogy valami rossz fog történni. A szíve hevesen

dobogott, s maga indult eléje. Miért tört fel benne újra az álom a négy faluval, a szavakkal?

...Hirtelen hagyott alább. Homlokát az udvarra néző ablak hideg üvegéhez nyomta, és nézte, hogyan közeledik Csilla minden lépéssel. Remegett és folyt róla a víz, akkor is, amikor bejött a folyosóra. Nem tudott ránézni, mert az, amit gyorsan kirobbant képzelete elgondolt az előbbi percben, annyira jelenvalónak tűnt, hogy szinte el sem tudta képzelni, hogy nem hallotta meg az asszony...

Egy ápolónő lépett hozzá, s megkérdezte, rosszul van-e. Remegett. Betámogatták a rendelőbe, s kapott egy nyugtató injekciót. Hamar elaludt. Arra ébredt, hogy a doktornő a pulzusát méri. Amint észrevette, hogy megébred, leült egy székre szemközt, és megvárta, amíg ő is ránéz.

- Mi történt? Meséljen!
- Meg akartam fojtani.
- De hiszen szereti magát.
- Mondta?
- Rendszeresen felhív a látogatások után. Érdeklődik a helyzetéről. Vár magára. Nagyon kedves.
- A feleségem?
- Nem a felesége jött magához. Ez Zsuzsi volt.
- Micsoda???
- Persze. Zsuzsi.

- Azt mondta, hogy engem szeret?
- Miért akarta bántani?
- Akkor elmesélt mindent.
- És miért akart meghalni?
- Én? Nem akarok.
- De. Maga meg akar halni.
- A jelek erre mutatnak?
- Maga rátámadt Zsuzsira, aki nem bántja magát. Miért?
- Gondolatban...vagy tényleg megütöttem?
- Na... – mondta megélenkülve a doktornő. – Folytassa...
- ...igen, mert nem tudtam, hogy ennyire féltékeny vagyok... és Zsuzsi volt az?
- Zsuzsit szereti?
- Bánt.
- Mivel?
- Hazudik. Lehet, hogy hazudik ő is.
- Minek hazudik?
- Nem jobb, hanem csak problémátlanabb másoknál. Önbizalmat hazudik.
- S ez baj?
- Baj. Mert igazából nincsen önbizalma. Csak vakmerősége. S később azt hazudja, hogy igaza volt.
- Meg tudná mondani, magának hány kapcsolata volt eddig?

– Tizenöt-husz.

– S ha neki is? Ő miért más?

– Mert hazudik. Más hazugok igazolják, s így hazudoznak egymásnak. Nem bírom.

– Aludna még?

– Igen.

– Kér altatót?

– Igen.

– Ezt vegye be.

Sötét álomba zuhant. Kínlódott, nyüszített álmában.

Hogyan romolhatott el így, egyszerre minden? Az elmúlt hetek örömei, amelyek mulatságosnak tűntek, mégis nyugodttá tették a napjait.

S milyen hideg és nagy most a folyosó is. Az imént jött ki a doktornő szobájából. Ült a dohányzósarokban és cigarettázott megint. Megint, mint ha nem lett volna semmi az elmúlt időben. Hová lett négy hét munkája? Dohányzott megint.

– Bogoztatók?

A vékony asszony szuokszemében fáradt mosoly ült. Törékeny, karcsú termetére csak a selyemköpeny omlott, finom, vékony ujjú kezében cigarettát tartott, barna, keskeny arca körül dús, fekete hajkorona.

– Nem értem. Mit parancsol?

– Ugyan már! – mondta az asszony méltatlankodva, miközben melléült a padra. – Csak nem fogunk magázódni? Mi itt testvérek vagyunk. Kati vagyok, szervusz. No, mondd, hogy szervusz.

– Szervusz. Szervusz, Kati.

Érdeklődve fordult az asszony felé.

– Azt kérdeztem, bogoztátok-e a pszüchét.

A mérnök elmosolyodott.

– Ja, igen. A pszüchét azt igen.

– Akkor már van gubanc, mi? – Finoman leütögette a hamut és megvakarta a vádliját.

– Van gubanc – mondta a nőnek.

– Csinálnak, ha nincs is. Addig bogozzák, amíg lesz gubanc.

– De akkor miért vagyunk itt?

– Miért? Miért. Azért, mert normálisak vagyunk. Ott kinn az a sok agresszív, hülye, csörtető állat. Mi meg itt. A pszüché, tudja kérem, a pszüché.

És megkopogtatta mellkasát. A mellei között.

– Most csodálkozol, ugye?

– Nem én. Nem mondhatnám.

– Pedig csodálkozhatnál.

– Jó, akkor csodálkozom.

– Ej, nem úgy kell. Mondd azt, hogy miért csodálkozom?

– Jó. Miért csodálkozom?

– Azért, mert az előbb magáztalak. Azt mondtam, a pszüché, „tudja, a pszüché”. Pedig már előtte mondtam, hogy tegeződjünk. Így van?

– Így van. De azt hittem, a doktor szavát idézte.

– Nohát. Miért nem kérdezed, hogy miért?

– Miért?

– Na, látod, egész helyes beszélgetőpartner vagy. Mondd még egyszer, jó?

– Jó. Miért?

– Azért, mert egy kicsikét kelekótya vagyok. Jó?

– Jó.

– És most kérdezd meg, miért vagyok itt.

– Mondd csak, Kati, te miért vagy itt?

Kati mosolygott. De szeméből azért nem tűnt el a fáradtság.

– Beledilizek ugyanis, hogy az emberek nem tudnak beszélgetni. Te se nagyon, de majd megtanítalak, jó?

– Jó.

– Helyesebben, nem, hogy nem tudnak, hanem nem akarnak. Csak rohan mind, hogy le ne kesse a halálát.

A férfi megrezzent.

– A lányokkal hogy állsz? Tudsz kefélni?

– ...

– Most mit nézel? Valahogyan csak kell nevezni, nem? Mi itt így nevezzük.

– Eddig még nem láttalak itt.

– Minden évben itt vagyok. Ma reggel jöttem. Ez az idei. Minden évben megtépek egy cafkát, aztán bejövök ide, ezalatt Gyula begyűjti az újabb cafkát. És ez így megy. De legalább tudnának beszélgetni. Csak néznek azzal a nagy güzü szemükkel, mert ezekre bukik a Gyulus, és azt hiszik, nem tudom, meddig és hogyan. Ha legalább tudnának beszélgetni! De hogy ilyen ostoba tyúkokat szed össze, akik még beszélgetni sem tudnak? Ha! Úgy otthagynom ezt a Gyulust, hogy csak úgy füstöl.

Nagyot sóhajtott.

– Én művészettörténész vagyok, ha vagyok...

A közepén maradt abba. A nővér szólította.

Ült egyedül, és mosolygott. Miféle emberek vannak itt?

Aztán megint magára gondolt. Úgy érezte, kicsúszott a saját ellenőrzése alól. Visszagondolt a vakolatra. Bizonyára ebből magyarázza a doktornő, hogy ő meg akart halni. Ez afféle szimbólum lehet, hullás, romlás. Hullás. Hullá. De miért mondják ezt neki? Hiszen nem akar.

Igen, felelte a doktornő kérdésére az imént, sorsközösséget érez az igazgatóval, a festővel meg a szociológussal. Ez igaz. Hiszen az álma is így mondta, amikor átálmodta Zsuzsival történt első

találkozását. De úgy tűnik, a doktornő nem akarja, hogy mintegy belecsússzon ebbe a közösségbe, inkább igyekszik ébren tartani a különbséget. Ez a különbség lenne maga az élet? Innen nézve van abban valami, hogy ő meg akar halni.

A doktornő megnyugtatta, senki nem tesz neki azért szemrehányást, mert képzeletben nekitámadt Zsuzsinak. Vannak ilyen képzelei minden normális embernek. Igen, igen, mondta ő, de hát úgy élte át, mintha igaz volna. Ekkor komolyan ránézett a doktornő: „Ne felejtse el, hogy gyógyszer hatása alatt áll.” Tehát mégis van valami a labdacsban. Ahá!

Ideges lett. Járkálni kezdett a folyosó hosszában. A kitáruló külső ajtó szárnya elől félrelépve látta, hogy egy alvó állapotban lévő fiút hoznak ketten. Lábain alig tudott állni, hangosan beszéltek hozzá, s az próbált is felelni, de nem lehetett érteni a szavait.

Megrázó látvány volt. A fiút a közös, nyolcágas szobába vitték, bedugták a takaró alá. Olyan mélyen aludt, hogy keze félmozdulattal ott maradt a takarón, ahogyan ráhelyezték. Nem mozdult.

Éjszakára hiába vette be az altatót, nem hatott. Csak hajnalban aludt el egy kicsit. Délelőtt engedélyt kért a doktornőtől, hogy reggelente már

hat órákor lemeghessen a parkba sétálni. Vágott egy vesszőt, azzal csapkodta a padot, a bokrot, a szeméttartókat, a házfalat. Igyekezett kifárasztani magát.

A járáshibás fiú elment. Búcsúzáskor kezét nyújtott, s amint a kalácspuha ujjakat a tenyerében tartotta, arra gondolt, hogy ezzel a könnyű, nőies tenyérrel maszturbál a fiú. Sajnálta. Amikor feljött, lezuhanyozott. Tenyerét sokáig szappanozta, és utálta magát. Mert ő is. Néha.

A sakkozó betegtárs jól összejött Katival. Katinak be nem állt a szája, néha odébb tett egy figurát, és hangosan nevetett, valahányszor mattot kapott. A sakkozó férfi pedig fanyalgott, nem az igazi. Hiszen nem akar nyerni. Csak ürügy kell, hogy beszélhessen.

Megélénkült az osztály élete.

Zsuzsi az élet. Milyen jó volt, hogy amikor behozta neki a reggelit, még akkor sem volt rajta ruha. Ezt ígérte, ha eljössz hozzám, és én hívtalak, nem lesz ruha rajtam. Milyen sokat tud adni a férfinak a nő, ha így tudja a játékot. Jó volna, ha nem volna ebben semmi tanultság, ha természetesen így lenne. Már az a szándék széppé tenné, hogy ruhátlanul, tehát ősi tisztán akar mutatkozni. Van ennek valami szertartása, van ebben valami szent.

Elromlott a kedve. Nem így. Inkább úgy, amint a diófánál álltak. Zsuzsi mozdulatában, amint két tenyerét a fara mögé téve megtámaszkodott, és nagyon komoly volt. Ebben így több jó izgalom van. Így a szeme a fontos, a nézése, mintha mosolyogva valami régi titkot idézne fel. Pedig komoly közben.

Vagy ahogyan kibukkant a fal mögül, és azt mondta, hát persze hogy várok rád órák óta.

Régebben, ha szerelmes lett, emlékszik rá, mindig akadt egy pont, amikor a megszeretett nő képe valahogyan átfordult benne, beavatottjának érezte magát, és gyakran úgy volt, hogy amaz nem is tudta, csak lassan jött rá. Igen, arra, hogy ő már szereti. Ezek a pillanatok igen érdekesek. Ilyenkor az ember már elfogadta a másikat. Nem mondja még, csak érzi, és jólesik gyönyörködni a másokban. Mindegy, mit csinál.

De melyik az a pillanat, amikor Zsuzsi a legkedvesebb volt? Vannak már pillanatok, de egyik sem az igazi. Lehet, hogy még nem szeretem őt? Kötelő ez? Ahogyan a doktornő mondta, meg kell tudni, hogyan volt az igazgatóval, a festővel, a szociológussal, aztán azt, hogy miképpen van most a tanácsitkárral, az elnökkel, s ha igen, akkor ettől függővé tenni mindent. El kell őket nyomni. De

mégsem ez a titka. A szerelem nem függ attól, hogy akit megkedvelek, kit és hányszor ölelt már. Hogy milyen boldog volt vele. Hiszen, ha velem tud lenni az, akkor én vagyok a jobb. Vagy nem így van? Lehet, hogy egyes emberekben olyan erős a hívás, hogy mintegy láncra vagy fonalra, felfűzik az összes többi kapcsolatot? Mindenkinek boldogságot ad, mert erre való, és hitetni tudja, hogy ő az igazi.

Testben és lélekben is? Az ilyen nőkben van valami édes. Van valami rendkívülien jó, ami kívül teszi a történetet az ítéleteken. Lehet, hogy ez megvan férfiban is?

– Azt hiszem – mondta Kati, amint szembefordult a behavazott járdán.

Az első perctől vonzódtak egymáshoz. Kati sokáig magyarázta, hogy neki furcsa természete van, a felajánlott szabályok közt is tud létezni, csak túl erős a fantáziája, és úgy beszél, viselkedik... amint a másik gondolja. Ebből az következik, hogy lefekszik mindenkivel, aki szeretné. Mert ezt elárulják akkor is, ha nem mondják.

– Vagyis én egy unatkozó kurva vagyok – mondta kihívóan. – Neked fogalmad sincs róla, milyen jók vagytok.

Megborzongott ettől a többes számtól. Kati észrevette. Nevetett.

Ő meg?

Tett egy meggyőző mozdulatot a kezével:

– A kurva, az egy foglalkozás – magyarázta. – Egészségügyi szolgáltatás. Korrekt dolog. Nem gondolja? Nem gondolod?

– Akkor mit mondjak? Hetéra?

– Ha kultúrtörténetileg nézzük, akkor ez talán jobb lenne, csak hát ez sem jó kifejezés, ugyanis...

– ...hát akkor egy bakamári. Jó? Kultúrtörténetileg – nevetett Kati.

Ballagtak egymás mellett. Mit lehet mondani.

– Mert szeretem a férfiakat. De te nem akarsz velem lefeküdni. – Komolyan szembefordult vele.

– Tele vagyok nyugtatókkal.

– Nem is kell lefeküdni. Így higiénikusabb. Pedig itt az alagsorban jó nádszőnyeg van a betonon. Nem akarnád?

– Neked hiányzik?

– Veled szeretném.

– Ápolt vagy, kellemes, intelligens. De te tulajdonképpen jót akarsz velem tenni. Így van?

– Azért magammal is.

– Meg fogsz vetni. S talán meggyűlölsz. Nem kell. Ne tegyük.

– Nem így van. Ha megtudod, hogy lefeküdtem a sárga pizsamással, akkor... akkor majd egyből vonzódni fogsz hozzám. Így lesz. De az nem jó nekem. Vele csak utánad akarok. Előbb teveled. Jó?

– Ki az a pizsamás?

– Hát, akivel sakkozok. Azt mondják, úgy horkol éjjel, mint egy vaddisznó.

Megfordult és visszament a folyosóra.

Lezuhanyozott, frissen megborotválkozott, úgy jött elő az uzsonnához.

Kati a padon ült. Nem evett. Aranyszopókás cigarettája végigégett az ujjai közt.

Míg a négyszemélyes asztalnál ülve lassan elrágta a kockasajtot, s megitta hozzá a műanyag pohár félédes, langyos teát, először tűnt fel neki, hogy az osztály létszáma megnőtt. Vele szemben ült az altatva behozott fiú, aki széles mozdulatokkal próbálta kenyerére kenni a mackósajtot, elejtette a kést, ő segített neki, s amint a fiú a sajtos kenyérbe harapott, éles szemfoga nyoma ott maradt a szelet kenyéren. Szemhéját félig leeresztve harapott még utána. Ő pedig hátában érezte Kati tekintetét.

Lerámolták az asztalt. A molett szőke lány, akit reggel látott először, s aki úgy ejtette az „elemen-

táris” szót a délelőtti foglalkozáson, hogy fel kellett figyelnie rá – ennek az elementáris szónak sistergő, erotikus izgalma volt –, sorba járt és a tányérokat kiürítette, majd felhalmozta az étkezőeszközöket, és csokorba fogva a mosogatóba dobta a kétlépésnyire lévő teakonyhában. A bepisilős főkönyvelőnő elég kiegyensúlyozottan üldögélt. Délelőtt meglátogatta a menyét, a csinos színésznőt, aki festék és díszlet nélkül, a túlhajszolt anya képében, két erős kis fickó kezét fogva jött hozzá. A sárga pizsamás most egy flanelronggyal a sakkfiguráit törölgette, odébb egy tizenhét éves kislány nevetgélt, feltűnően kék ponyolája jól szabottan simult keskeny csípőjére – azt mondják, síbajnok, de nem bírta az edzője újabb megterheléseit –, bokaficammal jött be, s most itt van. Került egy új fiú is, Gyuri, aki már mindenkitől kért eddig cigarettát, de azok meggyújtatlanul heverték az étkezőnek mind a nyolc asztalán. Ha megkapta, amit kért, továbbment és mástól is kért. A pénzt, amit kétforintonként gyűjtött össze, ugyancsak elszórta az asztalokon. A kertész uzsonna után azonnal visszament a szobába légzőgyakorlatot csinálni. Az egri lány meg a református teológia hallgatónője együtt tanultak héber szavakat egy szótárfüzetből. A focista, akit csak felesége brillgyűrűje foglalkoztatott mindig, s a másik fiú,

a kézilabdás, akinek szívpanaszai támadtak, miután egy német juhászkutya váratlanul ráugatott egy ház kerítése mögül. S a többiek is. A csendesebb figurák. Nyugodtan tették a maguk dolgát. Üldögéltek, vécére mentek. Csapkodták az ajtót. Olvasgattak. Dohányoztak. Ki-be jártak a szobákban.

Békés kép.

Kati szeme, mint a vasvilla. („Mit bámulod a szökét?”) Odament hozzá. Kati nem válaszolt. Beszélt még hozzá, majd átült az ablakhoz.

Megint merevnek érezte a homlokát. Járkálni kezdett. Jó lett volna lemenni egyedül az udvarra. Akár így este is. Olvasni próbált, de ehhez sem volt kedve.

Ténfergett a folyosón. Nézte, hogyan próbálják a női betegek nevelgetni Gyurkát. Zajosak voltak. Nevetgéltek.

(Később, aznap éjjel – riadalom. Gyurika szájában pipával a zuhany alatt, ömlik rá a víz, mert a zuhanyrózsát leszerelte a pizsamás. Az öreg éjszakás nővér engem kér, hogy csináljak valamit Gyurival. Szólongatom. Integet, hogy menjek én is a vízsugár alá. Nem sokáig tűröm. Ordítok. Ordítok. Gyurika megretten. Félve néz rám. Ágyába visszük a nővérrel. Még később, másnap reggeli után a „nagy körön” azt mondja, hogy a tanár – vagyis én – őt

„jól le tudja ábrázolni”. És én – én – vagyok az ő apja. Atyaúristen!)

Később betámogatták az altatva behozott fiút, újra megkapta az injekcióját. A nővér felhúzta füléig a takarót. Kinn a folyosón szólt a tévé – novellám hőse pedig elővette a füzetet, amit a doktornőtől kapott.

Holnap kell átadnia. Egy hetet kapott. Hogy elképzelje és le is írja, mi fog történni, ha kimegy innen.

A füzet majdnem üres volt, csak az első lapon sorakozott egymás alatt két mondat.

„Az irodában kitakarítom az íróasztalomat és minden felesleges papírt a szemétbe dobok. Mert sok felesleges holmi van a fiókjaimban. Néhány nap múlva elmegyek egy ügyvédhez és megindítom a válópert.”

Nézegette az írást. Nem is biztos, hogy így lesz. A három hasonló füzet, amit már teleírt, egy ideig a doktornőnél volt, aztán kérésére visszaadta.

Az elsőben az életrajza volt, ezzel kezdett dolgozni a doktornő, felfedezve különféle érdekes pontokat az írásban, kezdve a nagyapja falusi házáról szóló emléketől odáig, hogy Zsuzsi is egy hasonló házban lakik.

A második füzet egy számítástechnikai szakkérdés kidolgozása volt, problémavázlat és részletezés,

az elképzelés szerint felolvasásra alkalmasan, a harmadik füzetben pedig a rajzok voltak.

Ez a rajzmappa tartalmazta a foglalkozáson készült rajzait.

Az első egy kórházi ágy volt, vékony, éles, zöld filctollal rajzolta egy füves domb oldalába. A domb csak pár vonal, a fűszálakat gondosan megrajzolta, az ágy pedig csak a kontúrjaival, a sodronybetét szemeit is pontosan megformálta. Leginkább műszaki rajzhoz hasonlított.

Azt mondta a doktornő, hogy rajzoljon, amit akar. Az asztalon volt ceruza, toll, tinta, kréta, festék, ecset. Ő a zöld filctollat választotta, és ez lett a rajz.

„Miért nincsen az ágyban matrac, lepedő, párna meg paplan?” Ezt kérdezte a doktornő.

„Nem tudom – válaszolta –, nem kell bele.” „És ki aludna ezen az ágyon?” „Természetesen én...”

Hát, így kezdődött.

Egy másik füzetben négy-öt lap különbséggel a következő szavak szerepeltek: Igazgató, Festő, Szociológus, Tanácstitkár, Elnök, Földrajztanár, majd pedig Falu a völgyben, Szilvafás, Világos falu, Falu balra és „Unokatestvér-falu”.

Ez a négy utóbbi egy külön lapon is szerepelt, alattuk pedig az álom más azonosító fogalmai. Így:

Falu	Szilvafás,	Falu	„Unoka-
a völgyben	világos falu	balra	testvér”
Föld	Vénusz?	?	?
(Fiú)			
Szólás	Szólongatás	Kuss!	Felszólamlás
Sok	Sokaság	Sokat	Sokadalom
Menni	Menés	Menet	Kimenet
Gang	Gangos	Gangot	Ausgang (?)
	Gangesz	?	Giorgone
	Gandhi	?	Gongora
			Zongora
			?????
			!!!!

„a gausche”

„a gauche” Gargantua és Pantegruel

Pessoa (Sorbon toi. Intégrüel.)

pissoir, passé, piskóta Pantagruel

„Comment allez vous?” Pantegruel

Pantegruel

PANTHA RHEI (DEI) Pantagruel

res, rerum

De Rerum Natura, AD REM. RÉM! REMEMBER.

(Nem ember?)

BING-BANG, BING-BANG, BING-BANG.....

song

BREHM

sonka zsong szleng

szilánk

...Összerezzen. Kati állt a háta mögött.

– Nem szabad bejönnöd a mi hálónkba. Férfiak közé...

– Férfiak. Hehe!

– Mindjárt esti vizit.

– Mindjárt...

– Menjünk ki.

– ...ki. Majd elmondom a bokszolót. Azért került ide, mert megverte az őrmesterét.

Fel akart állni, amikor Kati megölelte. Csak egy pillanatig tartott az ölelés, de karcsú meleg combját a térde közé fúrta, aztán hirtelen kiszakadt az ölelésből és kifutott a teremből. Majd ajtócsapódás hallatszott.

Ahogy az asszony után nézett, látta, hogy kiszakadt egy darab a falból az ajtó fölött, és a parkettre hullott. Szomorú elégtétellel elmosolyodott, s közben azt mormolta, „micsoda marhaság!”, mert eszébe jutott az a vakolatdarab, amit a ház külső falán figyelt napokon át. Kényelmetlenül kezdte magát érezni.

Le-föl járkált a nagy szobában, ahol csak egy ágyban feküdt ember. A bokszoló, akit altattak. A többiek még kinn voltak az épület előtt, ahol vacsora után mindig összegyülekezett egy kis csoport beszélgetni, cigarettázni, s majd a nővér szavára foglalta el a helyét mindenki az ágya előtt.

Lődörgött az ágyak között. Tudta, hogy Kati most a női nagy szobában fejét a párnájába fojtva sír, de nem tudott innen kimozdulni.

Pedig nem akarta megsérteni, amikor bementek a pincébe, a nádkötegre. Sokáig simogatta akkor a vállát. Később az asszony úgy feküdt, mint a halott. Aztán lelökte őt magáról és szitkozódni kezdett. Ő pedig? Mit tehetett mást, eljött onnan.

Gondosan eligazította a törülközőt a szekrény ajtaján. Az ajtóra illesztették még délután, s behajtották a szárnyát, hogy ne lássék az ökölcsapás helye, amelyik át is szakította a furnérlapot. (Amikor ugyanis a boksoló felébredt ebéd után, tántorogni kezdett a szobában, majd váratlanul beleboksolt a szekrényajtóba. Összemarcangolt kezét kirángatták a lyukból, fertőtlenítették, bekötözték, ismét megkapta az adagját, s most alszik.)

Jóval később aztán egyszer majd a lányokkal fog játszani. A lány tartson egy papírlapot, álljon szembe vele, és hirtelen engedje el a lapot. A fiú, mint egy pörölycsapás, közepébe öklözik a gyorsan lehulló lapnak.

A reflex, ugye, a boksolói reflex. Aztán a lány próbálja, a fiú meg tartja a lapot. Sosem találja el. Rég leesett a lap. Nevetnek. Fiúk is próbálják. Nekik sem sikerül. „Tudjátok, a reflex” – magyarázza amaz.

Most alszik. A nővér csak holnap fogja jelenteni a főorvosnak a betört ajtót meg a fiút. Mindent beír az ügyeleti naplóba is. Vajon Katit a nővér látta-e most?

Forró hullámokban öntött el engem a szégyen.

Ültem az ágyon és vártam a vizitet.

A szégyenérzés jólesett.

Szinte ujjongva szégyenkeztem.

Nem azért, mert nem tudtam férfi lenni ott lenn, Katival, hanem azért, mert egyáltalán belementem a játékba, amit – nyilvánvaló – az asszony nem is akart.

Miért követelte akkor mégis?

Éreztem, milyen nyomorultak vagyunk.

S most megmozdult bennem valami Kati iránt.

Kétségkívül én vagyok egészségesebb kettőnk közül.

A nővér, az orvosok? Magabiztosak. Jól tudják, hogy mennyi nyugtatóval tömnek tele. „Kémiai ketrechen tartanak.” Igen. Kati mondta így.

Mielőtt még a többiek bejöttek volna, kimentem és megmosakodtam. Rendben lezajlott a vizit.

A nővér kiosztotta a gyógyszereket, és meg is várta, amíg ki-ki beveszi.

Leoltották a villanyt. Csak az éjszakai égő világított. Feküdtem nyitott szemmel a kékes fényben.

Jó lenne angyalokat álmodni.

(1978–2019)

Szűz hó

ALL 1842

A válóper másnapja szombat volt, és hatalmas hó esett. Kurdics úgy döntött, hogy kimegy a telekre. Amikor a hajnali homályban villanyt gyújtott, ruhái után nyúlka, a zsebrádióban hallotta, hogy az ország északi részein derékig érő hó borítja a mezőket. Álmosan kinézett az ablakon, látta, hogyan gyúrja két korai autó a fehér tömeget, kortyintott egyet a pálinkásüvegből. Derékig megcsapkodta magát hideg vízzel a fürdőszobában, megdörzsölte bőrét a vastag, durva törülközővel, s tíz perc múlva már melegen öltözve, vállán a hátizsákkal fel is szállt a villamosra. Szerencséje volt a csatlakozó HÉV-vel, s amikor a motormelemben kinyújtóztatta a lábát, sokáig kukucskált kifelé.

Egyenletes volt a határ. Csak a közelben látszotak elszáradt fűcsomók, apró torlaszokként a hófűvás megülte szántók végében, ahol – kökénybokor? vadrózsa csoportja? – a szél rohama elfáradt. Valóban derékig ér a hó, egyezett bele Kurdics. Derékig

ér. Derékig ér, derékig ér a hó. A hó. Övig ér a hó. Már övig ér a hó. Kötésig ér a hó. Kötésig ért a hó, amikor... de nem tudta folytatni. Aztán ez jutott eszébe: kötésig a hóban gázoltak a kiscserjésen át. Vagy inkább: gázoltak a tölgycserjésen, szűz hóban, kötésig... De kik? És mikor? Minek?

Akkor már a falut maga mögött hagyva gyalogolt a hegy felé. Ez bizonyára valami vadásznovella lehetett, amit olvasott valamikor. Kötésig a hóban... Szűz hóban kötésig. Kocsi vágta párhuzamos nyom vezette lépteit az alsó szőlőig. Ott befordult, a meggyfa alatt vizeletnyomot látott, hamarosan fel is fedezte a kutya lábnyomait, nyilván a kocsiról ugrott le, azért nem látta eddig, s amint járásának ritmusa immár begyakorlódott, jókedvű szusszanással vágott neki az emelkedőnek.

Most kelt volna a nap, de a ködön át csak derengés jelezte szándékát. Érdekes, a természet még ilyen halott állapotában is megérzi, hogy kel a nap mindjárt, tűnődött Kurdics, de aztán úgy gondolta, hogy ez a benyomása inkább a vastag hó fölött értéketlenné mosódott, távolról érkező kiáltásoknak tulajdonítható, annak, hogy az ember jelen van a tájon. Nemsokára beérte a lovas kocsit, látta, hogy trágyát visz, váltottak néhány szót, „mindegy annak, csak kinn legyen”, vágta rá a vidám szót a

kocsin ülő középkorú férfi, mármint hogy a trágyának mindegy.

Hát persze, ha egyszer így jött ki, ha csak most jutott rá idő, rendezte el magában a dolgot Kurdics, amikor megállt az emelkedő tetején. Pár percig a zúzmaradíszbe öltözött gallyakon legeltette a szemét. A vadrózsa vérvörös bogyóin villant meg az első napsugár.

Innen már valóban bele kell gázolni a hóba, s lehet, hogy mellközépig is, ha a földúton el akar jutni a telek bejáratához. A mélyút szakasztott olyan képzeteket keltett benne, mintha egy levesestányért látna, megtöltve folyós, fehér tejbegrízzel. Erről eszébe jutott a gyerek, amint a kanál peremével óvatosan szedi a tányér széléről a hűlőfélben lévő tejbegrízt, sóhajtott egy nagyot, ínyét megöblögette még egy korty pálinkával, rágyújtott, csak félig szívta a cigarettát, a hóba dobta az izmos dekket, parazsa kialudt, sercegett. Megemelte a hátizsák pántját, elrendezte, aztán magasra emelt lábbal jól belelépett a mélységbe. Övig süllyedt. Derékig. Kötésig szűz hóban gázolt a tölgycserjésen át. A fenébe már ezzel a mondattal, itt zümmög az ember fejében, mint a darázs. Lódarázs. Az.

Amikor kikászálódott a mélyútból, kesztyűs kézzel fogódzott egy akácbokor tüskés ágába, észre-

vette, hogy bélelt viharkabátja ujjából, a csuklója alól egész golyónyira való havat lehet kimarkolni. Odagyűjtötte a havat, amint evezett a karjaival. Nevetve kirázta, s amikor felpillantott...

A szomszéd telken, a legerősebb szilvafánál sárrá dagasztva a havat ott forgolódott, sírt, kínlódott, szökellett, vissza-visszahullott a gyönyörű nőstény. Feje megnyaklott, kicsavart testhelyzetéből nem tudott szabadulni, s szinte egészen Kurdicsig csapott megizzadt testéből a forró pára meg az izzadságszag. Ágas-bogas agancsa a fát hasogatta. Kurdics a hóba ejtette válláról a hátizsákot, neki feküdt az itt is mély hónak, és lihegve igyekezett közelebb a szarvashoz. Az állat panaszkodott, rágatta a drótot, amely a nyakán fogta át, a havon vércseppek mélyre égett lyukai látszottak, de csak a fa közvetlen közelében, ahol nem taposta össze a jószág. Pár méteres körben a patájával kikapált rögök, száraz falevelek, ágacskák spricceltek szét a tiszta havon, kínlódása közben még mélyebbre ásta maga alatt a talajt, s most már a feje meg is feszült a dróttól. A kisujjnyi vastag, erős vasdrót éppen az állat álla alatt húzott föl a fára, s amint az tovább forgolódott, egy pillanatra libához hasonlított, amikor fejét hátrafesztve kukoricával akarják tömni. Kurdics nem tudott közelebb menni, mert amaz az

ő közeledtére még erősebben dobálta magát. Sima, szép nyakán a dróthurok többszörös vágásnyomai húzódtak egymás fölött, s a szilvafa törzsén is jó arasznyira lehántotta a dróttal a kérget. Csak ezt a panaszkodó hörgést ne hallanám, gondolta Kurdics, ezt a vinnyogó sírást, ezt a horkanásokkal, vakkantásszerű panaszhangokkal teli fájdalmat, ezt az iszonyatos rémületet, ami úgy belemarkol az ember lelkébe!

A fa mellett elkerülve a domb felől próbálkozott, hogy a fához jusson, de akkor eszébe villant, hogy a drótot úgysem tudja eloldani kézzel. Saját nyomán visszaevickélt tehát a zsákhoz, kivette a nagy kulcsot, odagyúrte magát a házikóhoz, bentről egy vasreszelővel újra a dombtető felé került, lépésről lépésre közelített, szerette volna, ha a szarvas megnyugszik. Abban a pózban meredt meg, ahogy az előbb látta, vagy inkább úgy fáradt ki, hatalmas szügye fújtatott, ahogyan fejét fölfelé húzta a drót, s Kurdics a tükörcsillanású sötét szemekbe nézve szerette volna mielőbb kiszabadítani szegényt. Talált egy ügyes fogást a fán, a szarvassal ellenkező oldalon, ott nekilendült, a fatörzsnek koppanó bakancs egy ágacskára kapott, így hát rúgott még egyet magán, s máris az ágak közt hasalt. A nőstény kicsavart nyakkal, pulzáló hatalmas szemmel

nézett rá. Nyugton maradt. Megérezte, hogy nem rossz szándékkal jött. Kurdicsot egy pillanatra jó érzés töltötte el, de már neki is esett a goromba drótnak. Elpattant.

A szarvas a földre rogyott, de már a következő pillanatban villámcsapásként támadt fel benne a menekülési ösztön, és megugrott, fel a dombnak. A drót szakadt darabja mint nyakló csapódott a hátán, feljebb megállt, s fejét lehajtva véresre rugdalt csüdjével, patájával lehalászta nyakáról a drótot.

Tizenkettes agancsa van – örült Kurdics. Hátra dőlt, lecsúszott a hóba, levette kucsmáját, megtörölte csuromvizes homlokát. Ekkor pillantotta meg lába mellett a sárgarépadarabot, aztán a fán a madzagot is, amivel a dróthurokhoz alkalmazva odaillesztette valaki. Aki ezt tette, jól ismerte az állat szokását. S a szarvas belebújt a hurokba agancsos fejével.

Ekkor eszmélt rá, hogy remeg minden ízében. Hátán csermelyként futott le az izzadság. Kurdics káromkodott.

Egyedül volt. Egyedül volt, s amint a telek magasából széjjelnézett a kelő nap fényében szikrázó szűz hó nyugodt halmain, az örökzöld bokorsoron, a hóban kucorgó fabódékon, szerszámoskamrá-

kon, messzebb, a ködben sejthető távoli képig, ahol sokemeletes lakóházaival, teraszaival szögletesen terpeszkedik a város, lassan megnyugodott, lelökte kabátját, megmerítette markát a hóban, s először csak arcát meg a kézfejét, később, amikor a szvettért meg az inget is legombolta, nyakát, vállát, mellkasát is ledörzsölte a selymes fényű hóval, s hamar visszaöltözött. Maradt egy kis pálinkája is, azt még kihörpintette, mielőtt a sarkig tárt ajtóval hívogató házikóhoz indult, hogy begyújtson a kiskályhába, bort forraljon, elropogtasson néhány diót.

Ne higgyük, hogy másnap visszajött a szarvas. Hogy reggel, amikor Kurdics kilökte az ajtót, a nőtény ott állt a házacska előtt, hogy Kurdics először egy darab kenyeret dobott neki, hogy azt a szarvas felvette a földről finom vonalú pofája gyors mozdulatával, hogy aztán közelebb lépett, s hogy aztán Kurdics, látva sebeit, valami rongyot, zsiradékot hozott és bekente neki, hagyta ápolni sebeit a szarvas, sőt, hogy Kurdics még egy szakadt sálát is rákötött a nyakára. Hogy a szarvas föl-le járkált, úgy ment Kurdics után, bárhová lépett.

Ne higgyük, hogy a szarvas eljött máskor is. Mert ha eljött is, amikor reggelente Kurdics kilökte az ajtót, s a szarvas ott állt volna az ajtó előtt,

és Kurdics először egy darab kenyeret dobott neki, és a szarvas felvette a földről finom vonalú pofája gyors mozdulatával, és aztán közelebb lépett, s aztán Kurdics, látva sebeit, megint zsiradékot, egy sálat hozott, bekente, bekötözte, hagyta ápolni sebeit a szarvas, sőt, hogy Kurdics a sálat megint rákötötte a nyakára, rácsavarva a rossz lepedőből hasogatott vászoncsíkra, és a szarvas még föl-le járkált, úgy ment Kurdics után, bárhová lépett, ne higgyük el...

Mert Kurdics tudta, hogy mégsem jó ez a szarvasnak. Nem lesz jó ez a szarvasoknak. Ezért történt, hogy reggel, amikor kilökte az ajtót, s a szarvas ott állt a házacska előtt, és Kurdics először egy darab kenyeret dobott neki, és a szarvas felvette a földről finom vonalú pofája gyors mozdulatával, majd közelebb lépett, s aztán látva sebeit, Kurdics zsiradékot hozott, bekente, átkötözte egy lepedőből hasított vászoncsíkkal, s hagyta ápolni magát a szarvas, sőt, hogy a sálat Kurdics megint visszakötözte a nyakára, áttekerte a vásznon, és a szarvas még utánalépett...

Ezért történt, hogy Kurdics hirtelen az állat orrára ütött nyitott tenyérrel, s amikor az meghökkenve, szinte toporzékolva, derékből kicsavarodva feltoronylott hátrafelé, majd átszökkent a keríté-

sen, Kurdics még rá is ordított, küldte, zavarta el magától, menj el, menj el innen, menj el tőlem... És meg is dobálta. „Nem lesz jó itt neked.”

Lehet, hogy később, amikor ott állt a ház előtt, valami enyhület, valami oldódás játszott az arcvonásain, de ezt nem tudhatjuk, hiszen nem voltunk ott. Kurdics egyedül volt a hegyen.

– Jó – mondta Laci. – Az a jó, hogy végre nemcsak velem meséltetsz magadról, kedves Kurdics, hanem leültél közénk. Ez jó. Ami nem jó, az csak az, hogy egy szarvastehenet szabadítasz ki a hurokból, s azt mondd, ágas- bogas agancsa van. Hát, a szarvastehénnek nincs agancsa. Az egy bika, ha agancsa van, s ha tehén, akkor nincs agancs. Szóval?

– Van agancs. Tehát bika. S akkor a szarvas nem az elbocsátott feleségem jelképe, hanem én vagyok.

– Esetleg a feleséged új fiúja? Élettársa?

– Nem hiszem. Én a volt asszonyomat akarom elengedni, ha neki úgy jobb. A többi nem rám tartozik, csak a lányom. Ő legyen velem. Rá majd vigyázok, de...

– ...szóval a szarvasbika, az agancsos, az te vagy? A felszarvazott, hogy ne mondjam...

– Jó, ezt szokták így mondani. De a szarvasbikát nem lehet felszarvazni. Az természettől fogva szarvas-

agancsos. S hogy ez gúny tárgya, az nem a szarvasbikára tartozik, hanem a gúnyolódókra.

– De téged mégis „felszarvaztak”, ugye? Vagy kezdettől „fel vagy szarvazva”?

– ...Hm. Jó, majd megváltoztatom a novellát. Ez egy szarvastehén lesz. Nem lesz agancsa. Hiszen mégiscsak a kislányom édesanyja. Nő. Nőstény.

– Te meg agancsos.

– Nézd, úgy is lehet, hogy a nyakára szorul a hurok, ha nincs agancsa a nősténynek, akkor is. Mert el kell engedni, legyen szabad. Ne jöjjön vissza.

– Azért vágod orrba?

– Persze. Elzavarom. Ha itt van, megint foglyul ejtik...

– Vagy lelövik.

– Ne lőjék le. Legyen szabad. Ő akarja. A sálamat elviheti.

Megírom majd Fehért is*

* Ez szóról szóra igaz.

THE JOURNAL OF THE

Fehér egy gépmunkáslány volt, „leszedő”, a gépről a léceket szedte le, én is. Zuglóban az Asztalosipari Ktsz-ben... (ott csináltuk a „hárosi ajtókat”).

Fehér egy laza csaj volt. Asszony egyébként. Szőke, dús hajú, melles. A srácok hívták Fehérnek. Én is.

Az elszívó berendezés egy nagy, szobaszerű tárolóba szívta be a fűrészport. Tömény aranypor. Onnan kellett kilapátolni, hamar megtelt.

Én is bementem oda egyszer Fehér után. De – semmi. Fehér az udvaron ült és cigarettázott. Mondom, lazán.

Azt mondja, jött érte éjfélkor a nagy fekete autó, és elvitte. Most ezért ilyen álmos. Már nem először. Az egyik bárki éjszakai dárídójára... Negyvenen? És ott. A Fehér.

Tartalom

A réti jószág	5
A szégyenlősök	9
A konkrétum	13
A csalános	17
A lépcsőház	39
A láz	47
Az osztály	65
Szűz hó	109
Megírom majd Fehért is	121

3074/20

Napkút Kiadó Kft.
1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Szerkesztő: Köves István
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 963 263 886 7

Fotó: Konczek Tíria

A szerző kötetei:

Galambok, galambok a történelemben (versek, 1984)

Költői episztola... (vers, 1985)

Egy szó (versek, 1987)

Damó (ballada-próza, 2001)

A tájjal maradtam (versek, 2006)

Ölelhető térség (versek, 2006)

Nápozik a dongó (gyermekversek, 2006)

Ahmatova ifjú arca (műfordítások, 2007)

Formáért sóvárgó (versek, 2008)

Az okos számára (humor, 2008)

Vogul szigorlat (versek, 2011)

Sócsillag (versek, 2015)

Örökös tavasz (versek, 2017)

A Kőasszony (novellafüzér, 2018)

2490 Ft

Könczek József

A CSALÁNOS